

Kinderrechten in Nederland

Kinderrechten
Collectief

INBRENG OP DE LIST OF
ISSUES VOOR HET VN-
KINDERRECHTENCOMITÉ

INBRENG OP DE LIST OF ISSUES PRIOR TO REPORTING (LOIPR)

door het Kinderrechtencollectief

OVER HET RAPPORTAGEPROCES

Elk land dat het VN-Kinderrechtenverdrag heeft geratificeerd, legt iedere vijf jaar verantwoording af aan het VN-Kinderrechtencomité over hoe het gaat met de naleving van kinderrechten. Dit geldt dus ook voor de Nederlandse staat. Niet-gouvernementele organisaties (ngo's) delen in een rapportage hun visie op de kindersituatie. Voor Nederland wordt dit, voor de vijfde keer, gecoördineerd door het Kinderrechtencollectief.

Het rapportageproces verloopt anders dan de voorgaande keren. Sinds kort is het voor staten mogelijk om de 'Simplified Reporting Procedure' te volgen. Nederland heeft ervoor gekozen dit te doen. Deze procedure start met een 'List of Issues Prior to Reporting procedure' (LOIPR). De LOIPR is een openbare lijst met issues die het VN-Kinderrechtencomité vaststelt en waarover de Nederlandse staat verantwoording moet afleggen. Ngo's en andere actoren zoals de Kinderombudsman, de Nationaal Rapporteur Mensenhandel, het College van de Rechten van de Mens, en jongeren kunnen 'Written Input' voor de LOIPR voor 1 juli 2019 aanleveren. Voor u ligt de input vanuit het Kinderrechtencollectief.

De onderwerpen betreffen de primaire zorgpunten in Nederland en zijn gelinkt aan trends en actualiteiten. Uit ieder zorgpunt komt een aantal concrete vragen naar voren.

Het VN-Kinderrechtencomité stuurt vervolgens tijdens de 84ste sessie begin oktober 2019, van alle input die zij ontvangt, een uiteindelijke LOIPR aan Nederland. Nederland rapporteert vervolgens in 2020 schriftelijk over de kindersituatie die op de *List of Issues* staat. Ook de ngo's schrijven dan een schaduwrapport.

Na ontvangst van die rapportages, gaat het VN-Kinderrechtencomité in gesprek met de stakeholders en formuleert per onderwerp een serie aanbevelingen om de kindersituatie in Nederland te verbeteren. De zogenoemde 'Concluding Observations and Recommendations' verschijnen waarschijnlijk in 2021.

Deze aanbevelingen vormen een richtlijn voor de Nederlandse overheid om in de komende jaren verder te werken aan de volledige implementatie van het VN-Kinderrechtenverdrag in Nederland.

INHOUD

OVER HET RAPPORTAGEPROCES	03
INLEIDING	04
CARIBISCH NEDERLAND	10
1 Zorgpunten BES-eilanden	
EUROPEES NEDERLAND	14
ALGEMENE IMPLEMENTATIEMAATREGELEN	14
2 Gebrek aan kennis over kinderrechten	5 Monitoring minimaal: niet alle kinderen in beeld
3 Doelen transformatie jeugdzorg niet gehaald door gebrek aan expertise en financiering	6 Kinderrechten onvoldoende geborgd in bedrijfsleven en handelsbeleid
4 Voorbehouden bij het VN-Kinderrechten	
ALGEMENE BEGINSLEN	18
7 Betekenisvolle participatie van kinderen en jongeren niet geborgd in beleid en praktijk	10 Onvoldoende bescherming van kinderrechtenverdedigers in buitenlandbeleid
8 Gedrag van ouders wordt toegerekend aan kinderen	11 Schade aan ontwikkeling kind door uitzetting uit Nederland na verblijfsduur van vijf jaar
9 Belang van het kind onvoldoende verankerd in het vreemdelingenrecht	
GEWELD TEGEN KINDEREN	23
12 De randvoorwaarden voor de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld zijn onvoldoende gewaarborgd	14 Preventie van kindermishandeling en huiselijk geweld ontbreekt in veel gemeenten
13 Mishandelde kinderen krijgen onvoldoende tijdige en passende hulp	

GEZINSSITUATIE EN ALTERNATIEVE ZORG	26
15 Onvoldoende samenwerking en aansluiting binnen de jeugdzorg en met andere domeinen	17 Afstammingsinformatie is niet voor alle kinderen beschikbaar
16 Zelfregulering voedingsmiddelenindustrie beschermt kinderen onvoldoende tegen marketing van ongezonde voeding	18 Armoede onder kinderen blijft in stand door gebrek aan landelijke visie en ongelijke toegang voor kinderen in gemeenten tot (effectief) armoedebeleid
ONDERWIJS	30
19 Onderwijssysteem onvoldoende inclusief voor kinderen met een beperking	21 De kwaliteit van – vooral het primair – onderwijs onder druk door lerarentekort
20 Kansengelijkheid en segregatie in het onderwijs	
SPECIALE BESCHERMINGSMAATREGELEN	34
22 Online seksueel misbruik van kinderen blijft toenemen	27 Asielzoekerscentra niet kindvriendelijk genoeg
23 Onvoldoende maatregelen om mensenhandel terug te dringen	28 Kinderen komen nog steeds in vreemdelingendetentie
24 Bijstand van advocaat in alle fasen van de strafrechtelijke procedure ontbreekt	29 Waarborgen van goede opvang en ontwikkeling van alleenstaande minderjarige vreemdelingen onder druk
25 Kind verblijft nog te vaak in politiecel	30 Meer verdwijningen van alleenstaande minderjarige vreemdelingen
26 Te ruime toepassing vrijheidsbeneming en vrijheidsbeperking binnen de jeugdzorg	
ANNEX: LIJST VAN ONDERTEKENAARS	42

INLEIDING

Deze input voor de *List of Issues Prior to Reporting* (LOIPR) is het resultaat van een brede consultatie door het Kinderrechtencollectief onder niet-gouvernementele organisaties (ngo's), jongeren en experts. Tijdens rondetafelgesprekken op elf thema's, zijn de grootste pijnpunten betreffende kinderrechten gedefinieerd. Deze LOIPR bevat niet alle zorgpunten, maar representeert de grootste zorgen die leven in het maatschappelijk middenveld.

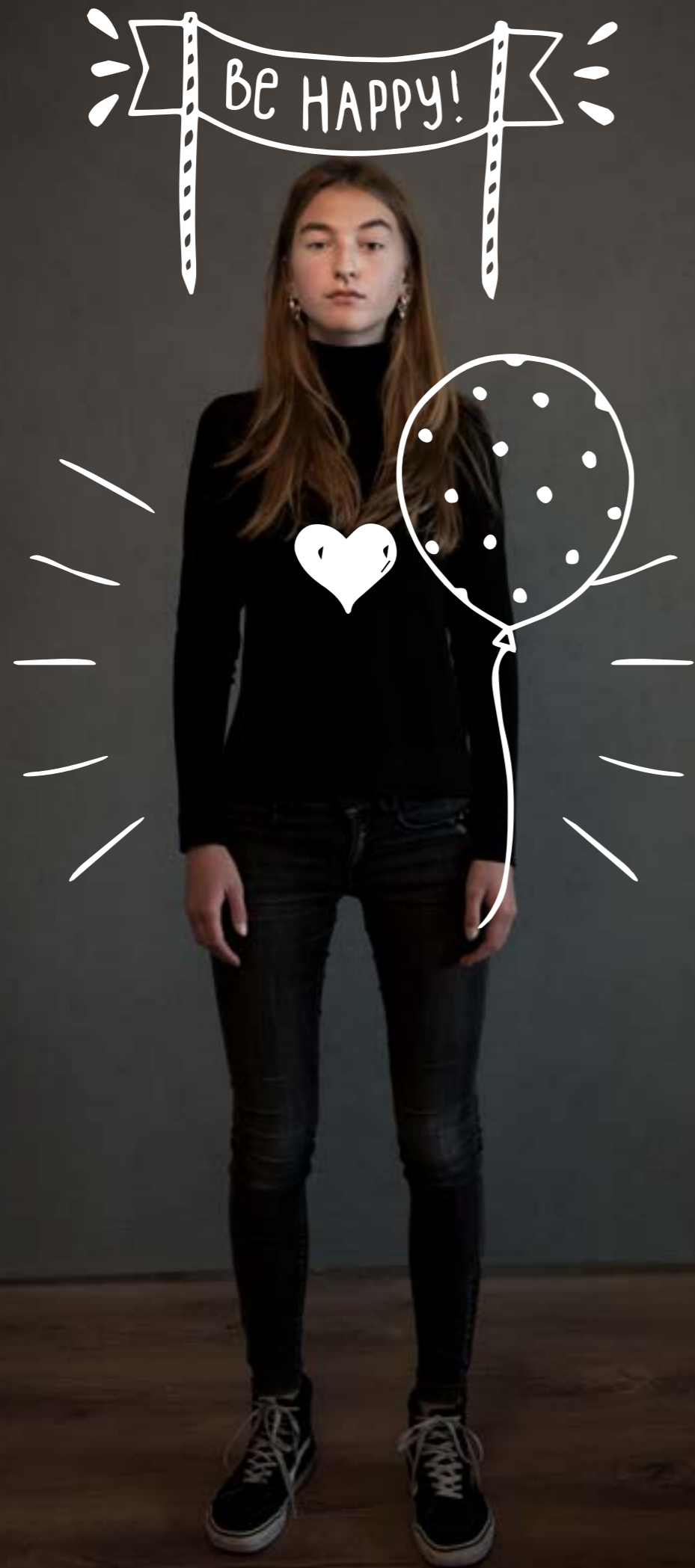
De decentralisatie van overheidstaken – met name jeugdzorg - naar gemeenten, die in 2015 is ingezet, kleurt tal van issues in deze lijst. Het KRC constateert dat bij de decentralisatie betrokken partijen niet altijd het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) in het vizier hebben.

Een samenvatting van de zorgpunten in het Caribische deel van Nederland (de eilanden Bonaire, St. Eustatius en Saba, ook bekend als BES-eilanden) volgt in een aparte paragraaf, omdat daar vaak sprake is van afwijkende wetgeving, beleid en omstandigheden van het Europese Nederland. De zelfstandige landen in het Koninkrijk der Nederlanden, Aruba, Curaçao en Sint Maarten, vallen buiten dit rapport. Wel benadrukt het Kinderrechtencollectief dat het VN-Kinderrechtencomité in juni 2015 aangaf dat het Koninkrijk der Nederlanden als geheel partij is bij het Verdrag en het waarborgen van deze rechten een koninkrijksaangelegenheid is.

Zo wordt er op dit moment niet gehandeld. Nederland heeft wel toezicht op de financiële situatie van de andere drie landen, maar geeft steeds aan dat de mensenrechtensituatie de verantwoordelijkheid is van de landen zelf.

Het KRC-lid Nationale Jeugdraad (NJR), levert ook zelfstandig zorgpunten van kinderen en jongeren aan het Comité. Met het College voor de Rechten van de Mens, de Kinderombudsman en de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen heeft overleg en afstemming plaatsgevonden. Het Kinderrechtencollectief onderschrijft de zorgpunten die deze instituten signaleren.

Meer dan 80 ngo's en experts hebben bijgedragen aan deze LOIPR en/of onderschrijven deze. De ondertekenaars staan vermeld in de annex.

Kinderrechten Collectief

In het Kinderrechtencollectief **bundelen organisaties hun krachten** om op te komen voor de **belangen van kinderen** en toe te zien op de borging van kinderrechten in **Nederlandse wet, beleid en praktijk**. Het KRC bestaat uit de kernleden Defence for Children, Kinderpostzegels, Nationale Jeugdraad, Save the Children, Terre des Hommes en UNICEF Nederland, met als adviseur het Nederlands Jeugdinstituut. Het KRC heeft naast kernleden vele andere partners.

ZORGPUNTEN BES-EILANDEN

Sinds 10 oktober 2010 bestaat het Koninkrijk der Nederlanden uit vier landen: Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten. De eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba (hierna: BES-eilanden) zijn bijzondere gemeenten van Nederland, hiervoor is de Nederlandse overheid direct verantwoordelijk.

In 2018-2019 voerde UNICEF Nederland in opdracht van de staat en op verzoek van de eilandregeringen van de BES, situatieanalyses (SitAn's) uit om de naleving van de rechten van kinderen in Caribisch Nederland sinds 2013¹ te beoordelen.

De onderstaande zorgpunten zijn hierop gebaseerd; het volledige rapport wordt in september 2019 gepubliceerd.

Gebrek aan kinderrechtenkennis, aan betekenisvolle participatie van kinderen en jongeren en aan juiste dataverzameling

Evenals in Europees Nederland ontbreekt ook in Caribisch Nederland behoorlijke kinderrechteducatie, waardoor er weinig kennis en begrip is van kinderrechten en betekenisvolle participatie voor kinderen en jongeren. Evenzeer ontbreekt een adequate dataverzameling. Zie ook de issues 2, 5 en 7.

- **Hoe borgt de staat dat overheidsdiensten en burgers én de inhoud én de bindende kracht van kinderrechten kennen en deze weten toe te passen?**
- **Hoe zorgt de staat ervoor dat uitgesplitste data (naar onder andere leeftijdsgroepen en gender) die specifiek zijn voor de BES-situatie worden opgenomen in nationale publicaties, zoals het SDG-voortgangsrapport, Armoede in kaart en de Jeugdmonitor?**

¹ In 2013 publiceerde UNICEF Nederland de eerste situatieanalyses uit betreffende de naleving van rechten van kinderen in Caribisch Nederland. Zie: <https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vwij5epmj1ey0/vjarcw0jqrqv#p2>

Armoede en het ontbreken van een sociaal minimum als ijkpunt voor armoedebeleid

Net als in de SitAn's van 2013 wordt nog altijd geschat dat veel kinderen op de eilanden in armoede opgroeien waardoor hun toegang tot basisbehoeften zoals voedsel en kleding mogelijk beperkt is. In 2018 is in Caribisch Nederland onderzoek² verricht naar een ijkpunt voor vaststelling van het sociaal minimum, het minimumbedrag dat nodig is om aan de basisbehoeften te voldoen.

In Europees Nederland wordt dit minimumbedrag centraal bepaald door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het kabinet informeert voor de zomer van 2019 de Eerste Kamer over de stappen die moeten worden gezet om ook voor Caribisch Nederland per eiland het sociale minimum vast te stellen. De financiële situatie van veel mensen in Caribisch Nederland is uitdagend, in het onderzoeksrapport wordt geconcludeerd dat 33% van de huishoudens een inkomen heeft van 75% of minder van het gemiddelde budget dat nodig is voor basisuitgaven (ondergrens).³ Tenminste 43%, 39% en 43% van de respectievelijk Bonairiaanse, Stataiaanse en Sabaanse huishoudens heeft een inkomen dat lager is dan het maandelijks gemiddeld benodigde budget (een inkomen tot 90 procent van het maandelijks gemiddeld benodigde budget).

Vanaf 2019 is de kinderbijslag (40 USD), die voor ouders in Caribisch Nederland is ingevoerd vanaf 2016, met 50% verhoogd. Desalniettemin meldt de *day-care baseline study* die ECORYS medio 2019 publiceert, dat de koopkracht voor eenoudergezinnen op alle drie eilanden erg laag is, met St. Eustatius als laagste. In Caribisch Nederland woont 29% van de kinderen tot 18 jaar bij een van hun ouders, meer dan de helft (57%) woont in een tweeoudergezin en de overige 14% woont bij familie of zelfstandig.

- **Welke data verzamelt de staat met betrekking tot de multidimensionale armoede om een zo gedetailleerd mogelijk beeld te krijgen van**

structurele problemen en de gevolgen van armoede in Caribisch Nederland?

- **Hoe borgt de staat een multidisciplinaire aanpak om armoede te verminderen en te voorkomen in Caribisch Nederland?**
- **In Europees Nederland voert de staat armoedestudies uit op gemeentelijk niveau waarbij trends in armoede worden beschreven voor de hele bevolking en voor de belangrijkste risicogroepen, geografische spreiding van de armoede in kaart wordt gebracht en de mate waarin mensen zichzelf als arm beschouwen, wordt gemeten. Is de staat voornemens om deze studies ook uit te voeren in de Caribische gemeenten van Nederland?**

Ontoereikende toegang tot kinderopvang en naschoolse voorzieningen

Op Bonaire heeft 62% van de kinderen van 0 tot 4 jaar toegang tot kinderopvang. Op St. Eustatius is dit 67% en op Saba 80%. Deze informatie wordt echter niet uitgesplitst om het verschil in toegang tot de services aan te geven tussen leeftijdsgroepen 0-3 en 3-4. Verwacht wordt dat een onevenredig aantal kinderen in de leeftijdsgroep van 0 tot 3 jaar geen toegang heeft tot de diensten vanwege financiële beperkingen in het gezin, wachtlijsten of wantrouwen ten aanzien van de diensten. Op Bonaire zit 25% van de kinderen (5-12 jaar) op naschoolse opvangprogramma's, 50% op St. Eustatius en 80% op Saba. De staat voert het programma 'BES(t) 4 kids' uit om te zorgen voor kwalitatief goede, veilige en betaalbare kinderopvang en voorzieningen voor kleuters en naschoolse opvang voor kinderen van 0-12 jaar in Caribisch Nederland.⁴

- **BES(t) 4 kids' richt zich op het verbeteren van de kwaliteit van dagopvang en naschoolse voorzieningen. Hoe borgt de staat dat deze diensten beschikbaar zijn voor alle kinderen?**
- **Hoe borgt de staat, naast het 'BES(t) 4 kids'-programma, dat gezinnen in armoede worden ondersteund in het bieden van juiste zorg aan hun kinderen in de thuisomgeving?**

² Regioplan. (2018). *Onderzoek naar een ijkpunt voor het sociaal minimum in Caribisch Nederland*. <https://www.regioplan.nl/wp-content/uploads/data/file/2017/17128-Samenvatting-Ijkpunt-sociaal-minimum-Caribisch-Nederland-Regioplan.pdf>

³ 33% van de Bonairiaanse, 35% van de Stataiaanse en 36% van de Sabaanse huishoudens, zie: Regioplan. (2018). *Eindrapport Sociaal minimum Caribisch Nederland*. https://www.eerstekamer.nl/overig/20180629/eindrapport_sociaal_minimum/f=y.pdf

⁴ Meer info over BES(t) 4 kids op: www.rijksdienstcn.com/actueel/nieuws/2019/juni/17/programma-best-4-kids-goed-van-start

- Het 'BES(t) 4 kids'-programma geldt voor kinderen tussen 0-12. Wat doet de staat om ervoor te zorgen dat de kinderen van 12-18 toegang hebben tot betaalbare en kwaliteitsvolle naschoolse opvang?

Verontrustende omvang van kindermishandeling en het ontbreken van een verbod op slaan van kinderen

Het is moeilijk om zicht te krijgen op de omvang van kindermishandeling op de eilanden door het gebrek aan gegevens. Onderzoeksbureau Regioplan concludeert in 2014 dat huiselijk geweld en kindermishandeling een probleem is.⁵ De interviews, focusgroepen en consultaties uit de SitAn's van 2019 bevestigen dit beeld.

Er is geen wetgeving die lijfstraffen op de BES-eilanden verbiedt. De SitAn's van 2013 en 2019 rapporteren dat het slaan van kinderen een serieus probleem is op alle drie de eilanden. De gesprekken met alleenstaande ouders voor de SitAn's van 2019 laten zien dat bijna alle ouders van 30 jaar en ouder lichamelijke straffen gebruiken.

- Welke maatregelen treft de staat om kindermishandeling en huiselijk geweld in Caribisch Nederland te monitoren en te bestrijden?

- Welke stappen onderneemt de staat in de richting van een wettelijk verbod op lijfstraffen in Caribisch Nederland?

Jeugdstrafrecht

Tegen het einde van 2019 wordt het jeugdstrafrecht ingevoerd in Caribisch Nederland, dat zorgt voor een wettelijke basis voor de reeds bestaande buitengerechtelijke regeling, die voorkomt dat een minderjarige een strafblad krijgt. Ook zorgt dit voor de introductie van jeugddetentie in een aparte afdeling binnen de onlangs geopende justitiële instelling op Bonaire. Er komt geen aparte jeugdgevangenis.

- Hoe zorgt de staat ervoor dat jongeren apart worden vastgehouden en gescheiden worden behandeld naast volwassen criminelen in dezelfde justitiële inrichting?
- Wordt het jeugdstrafrecht in Caribisch Nederland gelijk getrokken met Europees Nederland?
- Hoe borgt de staat begeleiding, onderwijs en skills training voor minderjarigen in detentie in Caribisch Nederland?
- Hoe garandeert de staat contact tussen de minderjarige en de ouders als de detentie op een ander eiland dan het wooneiland plaatsvindt?

⁵ Regioplan. (2014). *Aanpak huiselijk geweld op de BES-eilanden*. <https://www.regioplan.nl/wp-content/uploads/data/file/rapporten-2400-2499/2426-Eindrapport-De-aanpak-van-huiselijk-geweld-op-de-BES-eilanden-Regioplan-april-2014.pdf>

ALGEMENE IMPLEMENTATIE MAATREGELLEN

Europees
Nederland

GEBREK AAN KENNIS OVER KINDERRECHTEN

Slechts 34% van de jongeren geeft aan het IVRK te kennen.⁶ Met het Wetsvoorstel aanscherping Burgerschapsopdracht Onderwijs (thans voor advies bij de Raad van State) is slechts een eerste stap gezet om kinderrechten in het school-curriculum op te nemen. De Memorie van Toelichting refereert aan het IVRK; toch spreekt het over kinderen die moeten 'worden opgeleid' om later in de samenleving mee te doen. Het verdient aanbeveling te benadrukken dat kinderen nu al deelnemers in de samenleving en dragers van rechten zijn.

Voor kinderrechteneducatie van volwassenen is nauwelijks aandacht, terwijl ook zij geen kennis van kinderrechten hebben door gebrek aan onderwijs

daarin op school of in vervolgoopleidingen. Politici en beleidsambtenaren, bestuurders op regionaal en lokaal niveau, professionals die met kinderen werken zullen specifiek geschoold moeten worden in kinderrechten. Het vormgeven of monitoren van bijvoorbeeld (gemeentelijk) jeugdbeleid, buitenlands handels- of defensiebeleid vraagt IVRK-conforme doelen en indicatoren. Gebrekkige kennis heeft ook nadelige invloed op het vormgeven en borgen van participatie van kinderen en jongeren. Het ontbreekt aan een toets om vooraf te controleren of nieuwe regelgeving of beleid in lijn is met kinderrechten zoals vastgelegd in het IVRK.

In de vernieuwing van de politieopleiding krijgt een kindgerichte en kinderrechtenconforme handelwijze meer aandacht. Ook wordt er steeds beter rekening gehouden met de leeftijd van minderjarige verdachten. Maar een kindgerichte en kinderrechtenconforme handelwijze vergt meer

⁶ Nationale Jeugdraad. (2019) There to Talk, Dare to Listen. Dutch Youth on Children's Treaty.

training en cijfers of enige andere vorm van reflectie om te toetsen of de opleiding en het feitelijk gedrag van professionals in de strafrechtsketen voldoende kinderrechtenconform en kindgericht zijn.

Hoe borgt de staat dat:

- iedere burger en bij uitstek professionals als politie, rechters, advocaten, jeugdhulpverleners en beleidsmakers de inhoud en bindende kracht van kinderrechten kennen en deze weten toe te passen?
- financiering hiervoor wordt veiliggesteld, zodat de expertise van kinderrechten is ingebed in de relevante (overheid)structuren?

DOELN TRANSFORMATIE JEUGDZORG NIET GEHAALD DOOR GEBREK AAN EXPERTISE EN FINANCIERING

Gemeenten zijn sinds 2015 verantwoordelijk voor jeugdzorg, werk en inkomen en maatschappelijke zorg aan langdurig zieken. De staat neemt een aantal maatregelen, zodat gemeenten hun nieuwe taken goed kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld het inrichten van geldstromen naar de gemeenten. Door de hulp onder regie van de gemeente te organiseren, dichtbij gezinnen, zou de toegankelijkheid, samenhang en effectiviteit van het aanbod verbeteren. Dit zou gemeenten stimuleren om te investeren in preventie en vroeghulp, met als resultaat een afnemende vraag naar jeugdhulp en besparing op de kosten. In de praktijk is die transformatie nog niet van de grond gekomen. Daarnaast ontbreekt landelijke regie, waardoor grote verschillen bestaan in de hulp die door gemeenten wordt geboden. Hierdoor is de woonplaats van het kind bepalend voor de hulp die hij of zij ontvangt. Zie ook issues 7, 12, 13, 14, 15, 18 en 23.

Bij jeugdhulp gaat het om opvoedondersteuning, preventieve taken, wijk- of jeugdteams, geestelijke gezondheidszorg voor de jeugd en ondersteuning voor kinderen met een beperking. De rechter beslist over de inzet van een kindbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering, de gemeenten zijn verantwoordelijk voor de bekostiging en de uitvoering daarvan.⁷

Het vereist specialistische kennis om de juiste hulpverleningsvarianten in te kopen. Voor de meer complexe situaties moeten gemeenten gezamenlijk deze specialistische zorg kopen. Uit de praktijk blijkt dat de benodigde kennis hiervoor nog niet voldoende aanwezig is waardoor er bijvoorbeeld kinderen in gesloten instellingen op een reguliere plek wachten. Als gemeenten door gebrek aan kennis en onvoldoende financiering niet de juiste hulpverlening in voldoende mate inkopen, krijgen kinderen niet de hulp die zij nodig hebben. Alle kinderen hebben recht op een passend aanbod van en gelijke toegang tot jeugdhulp. Dit is nu niet het geval.

De verschuiving van de wettelijke verantwoordelijkheid voor de jeugdzorg naar de gemeenten heeft ook andere ongewenste gevolgen voor kinderen, jongeren, ouders, waaronder slachtoffers van mensenhandel of kindermishandeling. En ook voor hulpverleners. Er is onduidelijkheid hoe zorg te krijgen, beperkte beschikbaarheid zorg, oplopende wachttijden, organisatie- en niveauverschillen van dienstverlening in gemeenten en ontoegankelijkheid van hoog specialistische jeugdzorg die bovenregionaal georganiseerd moet worden. De Eerste Evaluatie Jeugdwet⁸ en de jaarrapportages Transitie Autoriteit Jeugd⁹ signaleren de tekortkomingen in de toegankelijkheid en de kwaliteit van jeugdhulp.

Uiteindelijk is het vooral een gebrek aan visie op de rol van de overheid bij de ondersteuning van het opgroeien en opvoeden van kinderen. En daarmee vooral een focus op specialistische hulp en niet op

⁷ Nederlands Jeugdinstituut. (24-08-2018) *Veelgestelde vragen over de jeugdsector*. <https://www.nji.nl/nl/Producten-en-diensten/Publicaties/Veel-gestelde-vragen-over-de-jeugdsector>

⁸ ZonMw. (2018). *Eerste Evaluatie Jeugdwet. Na de transitie nu de transformatie*. <https://publicaties.zonmw.nl/eerste-evaluatie-jeugdwet/>

⁹ Transitie Autoriteit Jeugd. (2018). *Vierde jaarrapportage. Tussen droom en daad. Op naar een volwassen jeugdstelsel*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/04/16/tussen-droom-en-daad-op-weg-naar-een-volwassen-jeugdstelsel>

het geheel aan voorzieningen en inspanningen dat nodig is om kinderen gezond, veilig en kansrijk te laten opgroeien.

- **Hoe borgt de staat als stelselverantwo ordelijke dat ieder kind toegang heeft tot tijdige, passende en kwalitatief goede zorg en preventie ook als de gemeente daar niet in voorziet?**

VOORBEHOUDEN BIJ HET VN-KINDERRECHTENVERDRAG

De voorbehouden bij de artikelen 26, 37 sub c en 40 van het IVRK zijn nog steeds van kracht. Deze artikelen zien toe op het recht van kinderen op sociale zekerheid, het verbod op het van toepassing verklaren van het volwassenenstrafrecht op kinderen van zestien jaar en ouder en het recht van kinderen op juridische bijstand.

Met betrekking tot artikel 26 is Nederland het enige land ter wereld dat een voorbehoud heeft gemaakt. Ondanks rapporten van de Kinderombudsman is er geen voortgang met betrekking tot de herziening van dit voorbehoud.¹⁰ De staat geeft aan dat het voorbehoud geformuleerd is als een 'interpreterende verklaring', die niets afdoet aan de sociale bescherming van kinderen. "Het past niet binnen de vormgeving van het Nederlandse sociale zekerheidsstelsel om dit recht rechtstreeks aan het kind toe te kennen." In de praktijk worden kinderen de dupe van de situatie van hun ouders, zoals ook blijkt uit voornoemde onderzoeken. Hoe groot dit probleem is, en wat de implicaties zijn van (het opheffen van) het voorbehoud, is nooit onderzocht.

Daarnaast heeft Nederland het Facultatief Protocol bij het VN-Kinderrechtenverdrag betreffende een Klachtenprocedure nog niet geratificeerd.

- **Kan de staat aangeven wat de mogelijke gevolgen en bezwaren zijn van het opheffen van de het voorbehouden bij artikel 26, 37 sub c en 40 IVRK en de ratificatie van een Klachtenprocedure?**

MONITORING MINIMAAL: NIET ALLE KINDEREN IN BEELD

De huidige manier van data verzamelen, registreren en benutten leidt ertoe dat bepaalde groepen kinderen niet goed in beeld zijn en er geen gericht beleid kan worden gemaakt of de effectiviteit van het beleid kan worden geëvalueerd. De volgende tekortkomingen worden gesignaleerd:

- data zijn niet goed vergelijkbaar en daarmee onbetrouwbaar, omdat zij op verschillende manieren worden verzameld en geregistreerd;
- indicatoren veranderen en kunnen daardoor niet vergeleken worden met eerdere gegevens; daardoor is het moeilijk uitspraken te doen over de uitkomsten van beleid;
- de wel beschikbare data worden onvoldoende (op kind-, gezins- of regionaal niveau) aan elkaar gekoppeld, waardoor een gebrekkige context wordt verkregen. Een voorbeeld hiervan is dat het momenteel onduidelijk is welke hulp een kind krijgt, over wie advies gevraagd is en of een melding is gedaan bij *Veilig Thuis* (de advies- en meldpunten huiselijk geweld en kindermishandeling) en wat het effect is van de geboden hulp;
- over kinderen die in aanraking komen met justitie zijn wel algemene data beschikbaar, maar onduidelijk is waarom zij met justitie in aanraking zijn gekomen. Ook hier worden te weinig analyses gekoppeld aan de gegevens op kind- of gezinsniveau;
- sommige groepen kwetsbare kinderen zijn niet in beeld, omdat over hen vrijwel geen data beschikbaar is of deze niet toegankelijk zijn. Dit zijn bijvoorbeeld ongedocumenteerde kinderen en kinderen die te maken hebben met migratie, jeugdzorg, en jeugd-GGZ, huis geplaatste kinderen, kindermishandeling of seksuele uitbuiting en mensenhandel en hoogbegaafde kinderen.

Een complicerende ontwikkeling is de nieuwe Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), die regels vastlegt over het delen van informatie. Uit onbekendheid met en daarom

angst voor het overtreden van de AVG, zijn veel instanties terughoudend met het delen van data die wel gedeeld zou moeten kunnen worden. Zoals bij gemeentelijk armoedebeleid, zie issue 18. De wet op het Centraal Bureau voor Statistiek biedt daarentegen de nodige garanties voor veilige ontsluiting van microdata (data op persoonsniveau).

Het monitoren van de implementatie van het IVRK door de staat, zoals is uitgelegd in General Comments 5 en 19, ontbreekt.

Hoe zorgt de staat ervoor dat:

- **data, inclusief context, over en van alle groepen kwetsbare kinderen op uniforme wijze wordt geregistreerd, verzameld en beschikbaar gesteld?**
- **de AVG geen belemmering vormt voor het registreren, verzamelen en beschikbaar stellen van data?**
- **De implementatie van het IVRK wordt gemonitord?**

KINDERRECHTEN ONVOLDOENDE GEBORGD IN BEDRIJFSLEVEN EN HANDELSBELEID

Bedrijven hebben ook verantwoordelijkheden om mensenrechten te respecteren. Deze verplichtingen en verantwoordelijkheden zijn neergelegd in het VN-raamwerk 'Protect, Respect, Remedy', de UN Guiding Principles en de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Ondanks de *Concluding Observations* van 2015 heeft Nederland lange tijd gekozen voor convenanten (in plaats van regelgeving) om bedrijfssectoren te stimuleren het VN-raamwerk te implementeren. De inzet om door middel van samenwerking tussen een sector, ngo's en overheid invulling te geven aan verantwoord ondernemen is positief. Echter, het vrijwillige en vrijblijvende karakter van de convenanten maakt dat een groot deel van de Nederlandse bedrijven hier niet aan deelneemt of zich niet gebonden acht. Een gevoel van urgentie om tot voortvarende

implementatie over te gaan lijkt bovendien te ontbreken. De convenanten hebben dientengevolge beperkte slagkracht en 'impact on the ground'. Positief is de inzet van Nederland op het thema kinderarbeid waar een subsidiefonds voor bedrijven en ngo's voor is opgezet en de due diligence wetgeving (Wet Zorgplicht Kinderarbeid) op kinderarbeid die recent is aangenomen. Dit neemt niet weg dat het brede scala van kinderrechten die in de productieketens van bedrijven (kunnen) wordt geschonden onvoldoende door de overheid worden beschermd.

In het overheidsbeleid wordt het realiseren van de *Sustainable Development Goals* gecombineerd met het bevorderen van internationale handel. Alhoewel dit zeker extra kansen kan bieden, ook voor de bevordering van kinderrechten, zijn duidelijke wettelijke randvoorwaarden waaronder deze handel plaatsvindt noodzakelijk om te voorkomen dat handel prevaleert boven ontwikkelingsdoelen en mensenrechten. Voorts leiden conclusies uit de *sustainability impact assessments* die bij handelsakkoorden worden uitgevoerd, tot onvoldoende actie vanuit de overheid om gevolg te geven aan de conclusies, dan wel daarvoor te pleiten in EU-verband. Specifieke *impact assessments* ten aanzien van kinderrechten ontbreken.

Bij financieringsrelaties worden Nederlandse bedrijven beoordeeld aan de hand van de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen. Transparantie over de wijze van toetsing en hoe kinderrechten daarbij worden betrokken ontbreekt.

- **Welke aanvullende maatregelen neemt de staat om alle bedrijven en financiële instellingen te houden aan hun verplichtingen op grond van de UNGP's en OESO-richtlijnen om kinderrechten respecteren?**
- **Welke stappen neemt de staat om ervoor te zorgen dat naast mensenrechtenbrede assessments ook separate impact assessments op kinderrechten worden geïntroduceerd, die beiden bepalend zijn voor het handelsbeleid?**

¹⁰ Kinderombudsman. (2017). *Alle kinderen kansrijk. Het verbeteren van de ontwikkelingskansen van kinderen in armoede en Kinderombudsman (2017). Nederlandse kinderen ont koppeld*. <https://www.dekinderombudsman.nl/publicaties>

ALGEMENE BEGINSELEN

7.

BETEKENISVOLLE PARTICIPATIE VAN KINDEREN EN JONGEREN NIET GEBORGD IN BELEID EN PRAKTIJK

Participatie van kinderen en jongeren in Nederland krijgt steeds meer vorm. Voorbeelden zijn de kinderbewindspersonen of lokale jongerenraden in gemeenten, politie of zorg- en hulpinstellingen. Toch is betekenisvolle participatie van kinderen nog niet structureel geborgd in alle facetten van beleid en praktijk. Vaak is het eenmalig, afhankelijk van goedwillende medewerkers, of is het niet betekenisvol. Ook het bereiken van kwetsbare kinderen en een goede representatie qua opleidingsniveau en regio blijkt lastig te realiseren.

Vaak ontbreekt het volwassenen aan kennis en vaardigheden om kinderen te horen, te betrekken en te laten meebeslissen. Dat kan voortkomen uit een gebrek aan kinderrechtseducatie (zie ook issue 2). Participatie van kinderen en jongeren is geen standaard onderdeel van opleidingen voor professionals in juridische of in zorg- of hulpverleningstrajecten voor kinderen en jongeren.

Participatie van kinderen is in gemeenten ook gefragmenteerd. Het verschilt per gemeente en binnen gemeente per domein. Nu gemeenten verantwoordelijk zijn voor de jeugd (zie issue 3) is kennis over en het daadwerkelijk toepassen van de vijf stappen voor betekenisvolle participatie van kinderen en jongeren,¹¹ binnen het eigen beleid en de uitvoering daarvan zoals bijvoorbeeld bij inkoop van zorg nog meer van belang.

¹¹ CRC/C/GC 12 par. 40 t/m 47

In de Jeugdwet is expliciet aangegeven dat het essentieel is om de mening van het kind te horen en passend gewicht toe te kennen in procedures die grote impact hebben op het leven van het kind. Toch blijkt uit de Eerste Evaluatie Jeugdwet uit 2018¹² dat er nog steeds onvoldoende ruimte wordt geboden voor de mening van kinderen. Dit geldt zowel voor individuele participatie in hun eigen behandeltraject als bij collectieve participatie, waarbij kinderen als groep worden gehoord en betrokken bij (instellings) beleid en de uitvoering daarvan.

Een voorbeeld is het gebrek aan participatie van kinderen die slachtoffer zijn van kindermishandeling binnen behandeltrajecten. Zij worden daardoor zelf onvoldoende onderdeel van de hulp die geboden wordt, terwijl dit essentieel is voor de verwerking en het (weer) grip krijgen op hun leven. Het gaat hierbij

om betekenisvolle participatie, zoals uitgewerkt in de 'Handreiking participatie van kinderen in de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling'.¹³

Hoe zorgt de staat ervoor dat:

- betekenisvolle kinder- en jongerenparticipatie in wet, beleid en praktijk op nationaal en lokaal niveau geborgd is?
- alle professionals die met kinderen werken de benodigde kennis hebben om betekenisvolle participatie van kinderen en jongeren toe te passen in hun dagelijks werk, waaronder juridische of in zorg- of hulpverleningstrajecten?
- zowel collectieve als individuele kinder- en jongerenparticipatie in jeugdhulp geborgd zijn?
- participatie van kinderen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld en kindermishandeling structureel te waarborgen?

¹² ZonMw. (2018: 240). *Eerste evaluatie jeugdwet*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/01/30/rapport-eerste-evaluatie-jeugdwet>

¹³ Ministerie van VWS en Augeo. (2018). *Handreiking. Participatie van kinderen in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling*. https://www.defenceforchildren.nl/media/2421/handreiking_participatie-van-kinderen-in-de-meldcode-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling_2018.pdf

GEDRAG VAN OUDERS WORDT TOEGEREKEND AAN KINDEREN

In Nederland zien we situaties waarin het lijkt of het gedrag van ouders wordt toegerekend aan het kind, terwijl dit niet is toegestaan op basis van artikel 2.2 van het VN-Kinderrechtenverdrag. Een voorbeeld is het aangaan van een gezinsleven terwijl (een deel van) ouders/het gezin geen verblijfsstatus heeft in Nederland ten tijde van de geboorte van een kind. De staat geeft dan aan dat ouders zich bewust waren van hun status (of juist het gebrek aan een verblijfsstatus), hetgeen ook het kind wordt toegerekend in die zin dat de ouder geen verblijfsrecht krijgt. Er wordt hierbij verwezen naar uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zonder dat de Nederlandse rechter het IVRK, en met name artikel 2.2, erbij betreft.¹⁴

Ook door het Nederlandse voorbehoud op artikel 26 wordt het gedrag van ouders toegerekend aan kinderen (zie ook issue 4). De ouders voldoen bijvoorbeeld niet aan de sollicitatieplicht en worden gekort op sociale voorzieningen; door het voorbehoud is het voor kinderen niet mogelijk om zelfstandig aanspraak te maken op die sociale voorzieningen.

Hoe ziet de staat de verhouding tussen toerekening gedrag ouders in verblijfsprocedures en in het kader van kindvoorzieningen en de verplichting uit artikel 2.2 IVRK?

BELANG VAN HET KIND ONVOLDOENDE VERANKERD IN HET VREEMDELINGENRECHT

In de Vreemdelingenwetgeving is het belang van het kind (BVHK) onvoldoende verankerd.¹⁵ Een initiatiefwet om het BVHK in de Vreemdelingenwetgeving te verankeren is sinds 2016 in voorbereiding, maar krijgt vooralsnog onvoldoende politieke steun.¹⁶ Het ontbreken van een wettelijk kader werkt door in de gehele asielketen en is daarmee een groot probleem in de bescherming van vreemdelingenkinderen. Zo is er te weinig aandacht voor zelfstandige asielmotieven¹⁷ van meereizende kinderen en staat er nauwelijks kindspecifieke informatie over het land van herkomst in de ambtsberichten van de overheid.¹⁸

Het BVHK staat niet centraal in het beleid van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V), bijvoorbeeld:

- In de geloofwaardigheidsbeoordeling van asielaanvragen wordt onvoldoende rekening gehouden met de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van het kind.
- Bij gedwongen terugkeer beperkt het onderzoek naar het BVHK zich tot de vraag of er adequate zorg (opvang familie, pleeg- of institutionele zorg) is en zijn er onvoldoende garanties voor bescherming en re-integratieondersteuning in het land van herkomst. Terugkeerbesluiten voor kinderen naar – onveilig - Afghanistan illustreren dat.¹⁹

¹⁴ Zie bijvoorbeeld: Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. (13-04-2015): <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RVS:2015:1298>

¹⁵ In de huidige wetgeving wordt slechts incidenteel (maar niet categorisch) verwezen naar het belang van het kind in de Europese gezinsherenigingsrichtlijn, maar niet in de Nederlandse Vreemdelingenwet.

¹⁶ Zie de voortgang op: www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?id=2016Z16827&dossier=34541

¹⁷ Het gaat hierbij om kind specifieke asielmotieven, zoals bekering of seksuele geaardheid, die los staan van asielmotieven van bijvoorbeeld hun ouders. Een pilot door VluchtelingenWerk wees uit dat bij 1 op de 10 meereizende kinderen sprake is van een zelfstandig asielmotief.

¹⁸ In de asielprocedure maakt de overheid gebruik van landenrapporten, de zogenoemde ambtsberichten. UNICEF Nederland brengt kinderambtsberichten uit; de Child Notices. Waarin zij de immigratieautoriteiten, maar ook bijvoorbeeld asieladvocaten en rechters informeren over de situatie van kinderen in de landen van herkomst. Zie: <https://www.unicef.nl/ons-werk/nederland#childnotices>

¹⁹ Save the Children. (2018). *From Europe to Afghanistan: Experiences of Child Returnees*. <https://resourcecentre.savethechildren.net/library/europe-afghanistan-experiences-child-returnees>. Het rapport onderzocht de terugkeerprocessen door EU-landen, waaronder Nederland, door middel van enquêtes en interviews met 53 kinderen teruggestuurd naar Afghanistan.

- Sinds 2015 ligt in het gezinsherenigingsbeleid veel grotere nadruk op het overleggen van identiteitsdocumenten van gezinsleden en documenten om de gezinsband aan te tonen. Veel kinderen kunnen zich hierdoor niet herenigen met hun ouder.²⁰

In de procespraktijk betekent dit dat rechterlijke instanties niet aan artikel 3 IVRK toetsen omdat een overeenkomstige bepaling in de Vreemdelingenwet ontbreekt. Het BVHK kan diagnostisch worden vastgesteld, maar deze toetsing wordt niet structureel gedaan en heeft slechts de status van deskundigenbericht.²¹

- Kan de staat beschrijven hoe het belang van het kind is gewaarborgd in elke stap van de asielprocedure en of alle relevante autoriteiten voldoende expertise hebben om het belang van het kind in een zaak vast te stellen?²²
- Kan de staat aangeven hoe 'speciale aandacht' aan het belang van het kind in het vreemdelingrecht, zoals aangegeven in de reactie van de staat op de *Concluding Observations 2015*, zich uit in de praktijk?

²⁰ Het inwilligingspercentage dat altijd op ruim 70% lag, is gedaald naar minder dan 50%. Met name amv's uit Eritrea worden hierdoor getroffen. Slechts 17% (WODC 2018) van hun aanvragen om te herenigen met een ouder of ouders wordt gehonoreerd. Bovendien zijn door een tekort aan IND-personeel momenteel nieuwe wachttijden ontstaan voor de asielprocedure die oplopen tot bijna een jaar, juist voor kansrijke zaken.

²¹ Onderzoeks- en Expertisecentrum voor Kinderen en Vreemdelingenrecht doet in individuele zaken diagnostisch onderzoek bij kinderen en hun families die te maken krijgen met een procedure in het vreemdelingenrecht. Deze onderzoeken worden als deskundigenbericht door de advocaat of rechtsvertegenwoordiger van het kind in de vreemdelingenprocedure ingebracht. Zie ook: <https://www.rug.nl/research/study-centre-for-children-migration-and-law/orthopedagogical-diagnostic-tests/>

²² Deze vraag is in 2015 door de staat niet afdoende beantwoord.

²³ Een voorbeeld zijn de programma's binnen het beleidskader "Dialogue and Dissent". Zie: <https://www.government.nl/documents/regulations/2014/05/13/policy-framework-dialogue-and-dissent>

²⁴ Zie voorbeelden van risico's die kinderrechtenverdedigers lopen, bijgestaan door de Girls advocacy-alliantie, op: <https://www.youtube.com/watch?v=nb1ZRCOpeHM>, Defence for Children (2018).

²⁵ Front Line Defenders. (2017) *Annual Report on Human rights defenders*. <https://www.frontlinedefenders.org/en/resource-publication/annual-report-human-rights-defenders-risk-2017>.

ONVOLDOENDE BESCHERMING VAN KINDERRECHTEN VERDEDIGERS IN BUITENLANDBELEID

Dankzij de investeringen van de Nederlandse overheid worden de advocacy capaciteiten van jonge kinderrechtenverdedigers in buitenlandprogramma's versterkt.²³ Er is echter onvoldoende aandacht binnen deze programma's voor de bescherming van deze kinderen die in sommige landen gevaar lopen door hun activiteiten. De berichten over represailles vanwege hun betrokkenheid groeien en omvatten gevallen van fysieke bedreigingen, willekeurige detentie en intimidatie.²⁴ Anders dan bij volwassen mensenrechtenverdedigers²⁵, worden de risico's die kinderen lopen op nationaal en internationaal niveau onvoldoende gemonitord.

Dit gebrek aan maatregelen om kinderrechtenverdedigers te beschermen, heeft een negatief effect op de ontwikkeling van een kindvriendelijk ontwikkelingsbeleid en financieringsregelingen.

- Hoe zorgt de staat dat kinderrechtenverdedigers, die dankzij ontwikkelingshulpprogramma's hun activiteiten kunnen voeren, dit ook veilig kunnen doen en voldoende beschermd zijn?

11.

SCHADE AAN ONTWIKKELING KIND DOOR UITZETTING UIT NEDERLAND NA VERBLIJFSDUUR VAN VIJF JAAR

Universitair onderzoek (2018) concludeert dat het uitzetten van kinderen die langer dan vijf jaar in Nederland verblijven leidt tot ontwikkelingschade.²⁶ Op 29 januari 2019 kwam Nederland met een aangepaste Kinderpardonregeling, waardoor een groep kinderen die langer dan vijf jaar in Nederland zijn, verblijfsrecht krijgt. Niet alle langdurig in Nederland verblijvende kinderen komen daarvoor in aanmerking. Daarnaast is aangegeven dat dit het laatste Kinderpardon is dat wordt gegeven. Terwijl door ondercapaciteit bij de immigratiedienst de gemiddelde wachttijd tot de start van een asielpcedure één jaar is.²⁷ In het (politieke) debat in Nederland wordt vaak aangehaald dat ouders verblijfsprocedures onnodig rekken in de hoop dat hun kinderen onder het Kinderpardon vallen omdat zij dan langer dan vijf jaar in Nederland zijn.

Het is echter gebleken dat ouders en de overheid even vaak in beroep gaan.²⁸ Ook kunnen niet alle kinderen en gezinnen die geen verblijfsrecht krijgen, terugkeren naar hun land van herkomst of uitgezet worden naar een ander land. Hierdoor zullen er naar verwachting altijd groepen kinderen bestaan die langer dan vijf jaar in Nederland verblijven en niet zonder schade aan hun ontwikkeling kunnen worden uitgezet.

➤ **Hoe gaat de staat voorkomen dat steeds nieuwe kinderen terecht komen in een situatie van langdurige verblijfsonzekerheid, waardoor ze niet zonder ontwikkelingschade kunnen worden uitgezet?**

²⁶ Scherder, E., Van Os, C. en Zijlstra, E. (2018). *Schaderisico bij uitzetting langdurig verblijvende kinderen*. Rijksuniversiteit Groningen en Vrije Universiteit Amsterdam. <https://www.rug.nl/news/2018/nieuwsberichten/1206-schadenotageworteldekinderen-def.pdf>

²⁷ VluchtelingenWerk (20-12-2018) *Wachttijden voorafgaand aan asielpcedure | een tijdslijn* <https://www.vluchtelingenwerk.nl/nieuws/wachttijden-voorafgaand-aan-asielpcedure-w%C3%A9%C3%A9r-opgelopen-een-tijdslijn>

²⁸ In september 2018 heeft de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid besloten een onafhankelijke commissie in te stellen die onderzoek gaat doen naar alle aspecten die bijdragen aan het langdurig verblijf van vreemdelingen zonder bestendig verblijfsrecht. Zie ook: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2018Z17891&did=2018D48181
De Commissie stelt in haar rapport *Onderzoekscommissie Langdurig verblijvende vreemdelingen zonder bestendig verblijfsrecht (2019: p.32)*: "Ook verdient vermelding het gestelde in artikel 2 lid 2 van het IVRK. Kortweg gezegd: kinderen mogen niet worden gestraft voor de activiteiten van hun ouders. Dat kan ook in asielzaken betekenen dat het kinderen niet apart mag worden aangerekend als ouders bewust zoveel mogelijk tijdrekken."

GEWELD TEGEN KINDEREN

12.

DE RANDVOORWAARDEN VOOR DE AANPAK VAN KINDERMISHANDELING EN HUISELIJK GEWELD ZIJN ONVOLDOENDE GEWAARBORGD

In 2017 hebben tussen de 90.000 en 127.000 kinderen een vorm van kindermishandeling meegemaakt.²⁹ De staat pakt kindermishandeling serieus aan getuige onder andere het Actieprogramma 'Geweld hoort nergens thuis'.³⁰ Echter, de randvoorwaarden om dit programma uit te voeren blijven achter. De staat garandeert onvoldoende geld, capaciteit, landelijke sturing, centrale kwaliteitskaders en landelijke monitoring

om dit Actieprogramma in beleid op decentraal niveau om te zetten en aan te sluiten op wat kinderen en gezinnen nodig hebben (zie ook issue 3). Zo wisten diverse Advies- en meldpunten huiselijk geweld en kindermishandeling (Veilig Thuis-organisaties), in december 2018 nog niet wat hun jaarbudget voor 2019 zou zijn.³¹ Dan is het onmogelijk om een instelling als *Veilig Thuis* goed te laten functioneren.

De landelijke werkwijze Wet Meldcode is gerealiseerd voor alle betrokken beroepssectoren en krijgt veel aandacht. Echter, niet alle beroepskrachten die onder de Wet Meldcode vallen, werken hiermee. In de praktijk blijkt dat bij veel instellingen en professionals op de werkvloer

²⁹ Leiden University - Institute of Education and Child Studies, TNO Child Health, WODC. (2018). *NPM-2017: Nationale prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jeugdigen*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/02/05/nationale-prevalentiestudie-mishandeling-van-kinderen-en-jeugdigen>

³⁰ Rijksoverheid. (2018). *Geweld hoort nergens thuis: Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnota-s/2018/04/25/geweld-hoort-nergens-thuis-aanpak-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling>

³¹ Bron bij die uitspraak zijn mondelinge uitspraken geweest van mensen uit de sector.

onvoldoende geld, tijd en capaciteit beschikbaar is om meldcodes en protocollen in het dagelijks werk te integreren.

Ten slotte is in relevante beroepsopleidingen het signaleren en handelen bij vermoedens van kindermishandeling en/of huiselijk geweld niet overall standaard onderdeel van het curriculum.

Hoe zorgt de staat ervoor dat:

- ↳ de randvoorwaarden (zoals geld, capaciteit, landelijke sturing, centrale kwaliteitskaders en landelijke monitoring) beschikbaar zijn om ervoor te zorgen dat gemeenten hun verantwoordelijkheid in voldoende mate kunnen nemen, zodat capaciteit en kwaliteit van de zorg aan mishandelde kinderen gegarandeerd is?

- ↳ de beroepskrachten, die gehouden zijn aan de Wet Meldcode, beschikken over de benodigde kennis, vaardigheden, attitude en deskundigheid om te kunnen handelen conform deze wet?

MISHANDELDE KINDEREN KRIJGEN ONVOLDOENDE TIJDIGE EN PASSENDE HULP

13.

Gemiddeld ontvangen gezinnen waar sprake is van kindermishandeling na drie weken hulp van het wijkteam.³² Vervolgens duurt het vaak acht maanden totdat het kind dat is mishandeld hulp krijgt.³³ De wachtlijsten en onvoldoende tijdige en

³² Augeo Foundation. (2019). *Tussenevaluatie Handle With Care*. <https://www.augeo.nl/-/media/Files/Handle-With-Care-digitale-tussenevaluatie-Augeo.ashx>

³³ Van Montfoort. (2018). *Samenwerking en doorlooptijden in de jeugdbeschermingsketen*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/02/05/nationale-prevalentiestudie-mishandeling-van-kinderen-en-jeugdigen>

passende hulp zijn het gevolg van onder andere een te krap gemeentelijk budget, een gebrekkige samenwerking tussen instanties of problemen bij de aanbesteding en inkoop van benodigde, en soms duurdere specialistische, zorg.³⁴ Dit zijn gevolgen van de decentralisatie van de jeugdhulp naar gemeenten (zie ook issue 3).

Multidisciplinaire centra zijn in staat deze gezinnen een gezinsgericht hulpaanbod te bieden met afdoende casusregie. Landelijk investeert Nederland nu in drie multidisciplinaire centra in drie van de dertig regio's. Van een landelijk dekkend netwerk is echter nog geen sprake.

Welke maatregelen treft de staat om ervoor te zorgen dat:

- ↳ alle mishandelde kinderen tijdige en passende hulp ontvangen?
- ↳ mishandelde kinderen direct een multidisciplinair assessment en/of diagnostisch onderzoek krijgen om vast te stellen welke schade het kind heeft opgelopen en welke behandeling het kind nodig heeft?
- ↳ er geen aanzienlijke verschillen ontstaan in de hulp aan mishandelde kinderen in verschillende gemeenten in Nederland?
- ↳ het te allen tijde zichtbaar is hoeveel mishandelde kinderen op wachtlijsten voor passende hulp staan?

PREVENTIE VAN KINDERMISHANDELING- EN HUISELIJK GEWELD ONTBREEKT IN VEEL GEMEENTEN

14.

Landelijke regie ontbreekt om preventiebeleid en vroeg-signalering van kindermishandeling standaard te verankeren in gemeentelijk beleid en uitvoering (zie ook issue 3). Aan beleidsmaatregelen in dit kader zijn geen concrete uitkomsten gekoppeld. De Kinderombudsman rapporteerde hierover in 2014 en 2017.³⁵

Beschikbare data en kennis worden niet benut om gericht en effectief risicogroepen te bereiken (zie ook issue 5). Vluchtelingen en migrantengezinnen ontvangen bijvoorbeeld pas jeugdhulp als de problemen in gezinnen al hoog zijn opgelopen.³⁶ Migrantenkinderen zijn daardoor oververtegenwoordigd in de zwaardere vormen van jeugdhulp.

Hoe zorgt de staat ervoor dat:

- ↳ de preventie van kindermishandeling standaard onderdeel uitmaakt van het gemeentelijk beleid?
- ↳ de preventieve maatregelen ook daadwerkelijk de ouders en kinderen - waaronder migrantengezinnen - bereiken?
- ↳ er landelijk indicatoren vastgesteld worden om impact van gemeentelijke preventie en vroegsignalering van kindermishandeling en huiselijk geweld te meten?

³⁴ ZonMw. (2018). *Eerste evaluatie jeugdwet*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/01/30/rapport-eerste-evaluatie-jeugdwet>

³⁵ De Kinderombudsman. (2014) *Preventie van kindermishandeling in gemeenten*. Van papier naar werkelijkheid en De Kinderombudsman. (2017) *De gemeentelijke inzet voor preventie van kindermishandeling*. <https://www.dekinderombudsman.nl/publicaties>

³⁶ Zie: www.pharos.nl/factsheets/opvoedondersteuning-bij-niet-westerse-migranten-en-vluchtelingengezinnen/ en www.nji.nl/nl/Actueel/Nieuws-van-het-NJi/Gebruik-jeugdzorg-gedaald-in-eerste-helft-van-2018

GEZINSSITUATIE EN ALTERNATIEVE ZORG

15.

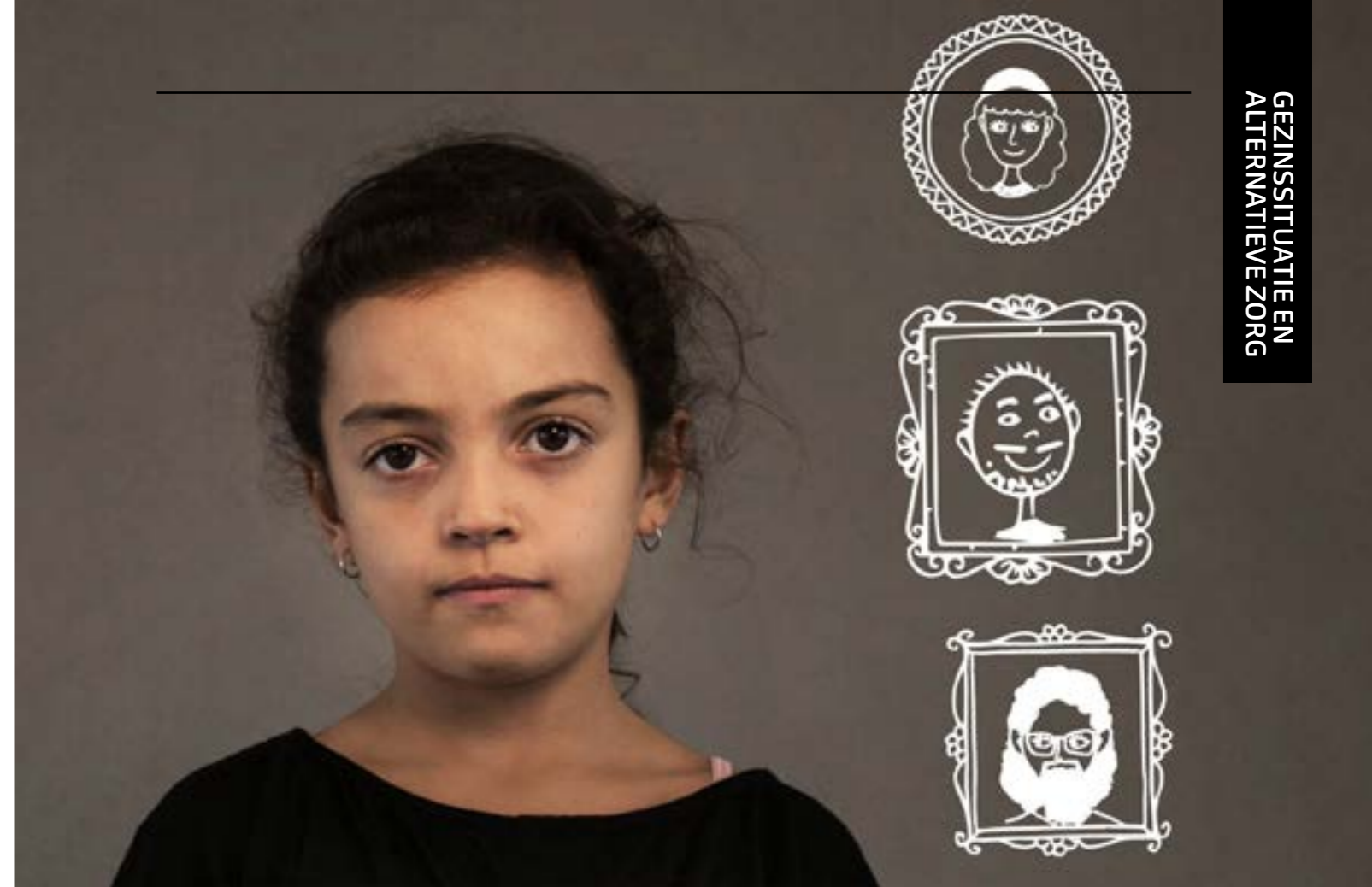
ONVOLDOENDE SAMENWERKING EN AANSLUITING BINNEN DE JEUGDZORG EN MET ANDERE DOMEINEN

Om passende zorg te kunnen bieden aan kinderen is het belangrijk dat de transformatie van de jeugdzorg doelmatig uitgevoerd wordt. Dit is onvoldoende gelukt. De integrale samenwerking binnen het jeugddomein (gemeenten, zorgaanbieders, huisartsen, scholen en de jeugdgezondheidszorg) komt niet genoeg van de grond, net als een effectieve en efficiënte samenwerking rond het gezin. Dit blijkt onder meer uit de Eerste Evaluatie Jeugdwet.³⁷ Te vaak hebben gezinnen met meerdere zorgaanbieders te maken. Kinderen en jongeren krijgen iedere

keer weer een andere hulpverlener met wie ze een vertrouwensband moeten opbouwen. De samenwerking tussen verschillende professionals op andere domeinen, (bijvoorbeeld openbare veiligheid, schuldhulpverlening, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en het onderwijs) vereist een betere en effectiever aanpak in het jeugdhulptraject. Onderwijs en jeugdhulp zijn bijvoorbeeld nog te veel gescheiden. De scheidslijnen, rolverdeling en de financiële verantwoordelijkheid zijn vaak onduidelijk. Een evaluatie onder gemeenten en samenwerkingsverbanden toont aan dat er een gebrek is aan tijd, kennis en competenties.³⁸ Dit kan leiden tot multiproblematiek met als gevolg dat kinderen niet meer naar school gaan en te maken krijgen met bijkomende negatieve effecten als het missen van contact met leeftijdgenoten en verminderde sociale participatie.

³⁷ ZonMw. (2018:400). *Eerste evaluatie jeugdwet*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/01/30/rapport-eerste-evaluatie-jeugdwet>

³⁸ Grinten, M. van der, Walraven, M., Kooij, D., Bomhof, M., Smeets, E. & Ledoux, G. (2018) *Landelijke inventarisatie aansluiting onderwijs en jeugdhulp 2018 Oberon/KBA Nijmegen/ Kohnstamm Instituut*. <https://evaluatiepassendonderwijs.nl/publicaties/landelijke-inventarisatie-aansluiting-onderwijs-en-jeugdhulp-2018/>

➤ Hoe draagt de staat bij aan het vormen van een integrale benadering in het verbinden van het jeugddomein en aanpalende domeinen?

16.

ZELFREGULERING VOEDINGSMIDDELEN- INDUSTRIE BESCHERMT KINDEREN ONVOLDOENDE TEGEN MARKETING VAN ONGEZONDE VOEDING

In totaal heeft 11,7% van de Nederlandse kinderen (4-17 jaar) overgewicht, waarvan 2,7% obesitas.³⁹ De voedingsmiddelenindustrie beïnvloedt het voedingspatroon van kinderen door

marketingtechnieken voor de verkoop van eten en drinken dat rijk is aan suiker, zout en vetten. De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) heeft in 2010 overheden opgeroepen om het recht van het kind op gezondheid te beschermen en de marketing van ongezonde voeding te reguleren.⁴⁰ De Nederlandse overheid geeft de voedingsmiddelensector zelf de verantwoordelijkheid voor een verantwoord (marketing) beleid. Zo sprak de industrie af: geen reclame gericht op kinderen tot 7 jaar en 'terughoudendheid' bij reclame voor kinderen tot 12 jaar. Echter, in de praktijk is de zelfregulering niet altijd effectief en worden kinderen nog steeds in grote mate blootgesteld aan reclame voor voedingsmiddelen die niet passen in een gezond voedingspatroon.⁴¹

Beperkingen in reclame-uitingen over voedingsmiddelen zijn door de Stichting

³⁹ RIVM (2018) *Volksgezondheidszorg.info. Grafiek Kinderen met overgewicht en obesitas naar leeftijd 2018*. <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/overgewicht/cijfers-context/huidige-situatie#node-overgewicht-kinderen>

⁴⁰ World Health Organization. (2010). *Set of recommendations on the marketing of foods and non-alcoholic beverages to children*. <https://www.who.int/dietphysicalactivity/publications/recsmarketing/en/>

⁴¹ Foodwatch. (2014). *Kindermarketing: onverantwoord en ongereguleerd*. https://www.foodwatch.org/fileadmin/_migrated/content_uploads/20150220_FW_Kindermarketing_rapport_feb15_2w.pdf

Reclamecode vastgelegd in de Reclamecode Voor Voedingsmiddelen (RVV).⁴² De Reclamecode komt echter onvoldoende tegemoet aan de verplichtingen van artikel 24 van het VN-Kinderrechtenverdrag en de oproep van de WHO. De Nederlandse overheid heeft in november 2018 met de voedingsmiddelenindustrie en het maatschappelijk middenveld in het Nationaal Preventieakkoord een aantal aanvullende afspraken gemaakt over kindermarketing en het aanpassen van de Reclamecode. Deze zorgen echter niet voor een effectieve zelfregulering en waarborgen onvoldoende het recht van kinderen om op te groeien in een gezonde leefomgeving.

- Welke maatregelen treft de staat om te zorgen dat kinderen beter worden beschermd tegen de marketing van ongezonde voeding conform het VN-Kinderrechtenverdrag?

AFSTAMMINGS- INFORMATIE IS NIET VOOR ALLE KINDEREN BESCHIKBAAR

17.

De verkoop van kinderen met het oogmerk op uitbuiting is in Nederland een strafbaar feit. Een algemeen verbod op de verkoop van kinderen, ook ten behoeve van adoptie, ontbreekt in het Wetboek van Strafrecht, waardoor bijvoorbeeld tussenpersonen of ouders die geld aan het adoptieproces verdienen, niet kunnen worden aangepakt.

Anonieme donatie van ei- en zaadcellen en embryo's is sinds 2004 niet meer toegestaan zodat *donor conceived children*, hun biologische ouders/afstamming kunnen leren kennen. Nederlandse wensouders blijven echter gebruik maken van de in sommige andere landen mogelijke donor-anonimiteit.

⁴² Reclamecode voor voedingsmiddelen 2015. <https://www.reclamecode.nl/?s=reclamecode+voor+voedingsmiddelen+rvv+2015>

⁴³ CBS (2018). *Armoede en sociale uitsluiting 2018*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2018/03/armoede-en-sociale-uitsluiting-2018>

In Nederland is commercieel draagmoederschap verboden, maar er zijn Nederlandse wensouders die gebruik maken van draagmoederschap in landen waar dit wel toegestaan is. Er bestaat daarvoor een grote internationale markt, waarin voor de kinderen niet altijd bekend is wie hun biologische ouders/afstamming zijn. Daarnaast kunnen geadopteerde kinderen vaak hun biologische ouders in het land van herkomst niet vinden, omdat de juiste papieren ontbreken.

- Welke maatregelen treft de staat om te verzekeren dat donorkinderen, kinderen geboren uit draagmoeders en adoptiekinderen in Nederland hun biologische ouders kunnen achterhalen en/of leren kennen?
- Op welke wijze verzorgt de staat dat slachtoffers van illegale adoptie, ontstaan door onwettige, ongeoorloofde en criminele praktijken, worden gecompenseerd en (juridisch) bijgestaan?

ARMOEDE ONDER KINDEREN BLIJFT IN STAND DOOR GEBREK AAN LANDELIJKE VISIE EN ONGELIJKE TOEGANG VOOR KINDEREN IN GEMEENTEN TOT (EFFECTIEF) ARMOEDEBELEID

18.

In totaal groeien in Nederland 292.000 kinderen op in armoede, waarvan 117.000 kinderen in een gezin met een langdurig laag inkomen (tenminste vier jaar achter elkaar).⁴⁴ Ondanks de economische vooruitgang de laatste jaren is dat aantal nauwelijks gedaald. Hun financiële beperkingen leiden tot gebrek aan eten, kleding of andere elementaire zaken, maar ook tot sociale uitsluiting. Kinderen durven thuis geen vriendjes uit te nodigen en kunnen niet meedoen aan schoolexcursie, sport of culturele activiteiten. Nederland heeft een stelsel van toeslagen voor

kinderen, waarvan een deel inkomensafhankelijk, bijvoorbeeld het kindgebonden budget. De aanvraag van voorzieningen zoals kinderopvangtoeslag is echter ingewikkeld en ontoegankelijk en gezinnen lopen het risico op terugbetaling bij (minieme) inkomensstijging. Terugbetaling is veelal onmogelijk waardoor schulden ontstaan.⁴⁴ Ontoegankelijkheid en risico's veroorzaken ook dat gezinnen geen gebruik van de regelingen durven te maken.

Gemeenten zijn vrij in het voeren van armoedebelief. Echter landelijke regie en doelstellingen ontbreken, zodat niet kan worden vastgesteld hoe effectief het armoedebelief is. Tevens wordt onvoldoende ingezet op integraal kindgericht armoedebelief dat het leven van kinderen op alle vlakken verbetert. Gemeenten bieden voornamelijk hulp in 'natura' gericht op het verbeteren van het leven van kinderen buitenshuis, een vereiste van de staat bij het beschikbaar stellen van financiële middelen aan gemeenten. Bijvoorbeeld een fiets, winterjas of gratis zwemkaart. Al zijn deze voorzieningen in natura van belang voor de sociale participatie en ontwikkeling van kinderen, hun veelal instabiele en onzekere thuissituatie wordt daarmee onvoldoende aangepakt,⁴⁵ waardoor de oorzaken van armoede blijven bestaan.⁴⁶ Daarbij bestaan in bovenstaande kindvoorzieningen verschillen tussen gemeenten door gebrek aan landelijke uniforme beleidsnormen. Gemeenten hanteren bijvoorbeeld verschillende inkomenseisen om in aanmerking te komen voor een voorziening. Hierdoor is de woonplaats van het kind bepalend voor de hulp die hij of zij ontvangt (zie ook issue 3).

Een complicerende factor is onvoldoende kennis bij relevante partijen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) (zie ook issue 5). Onzekerheid welke gegevens mogen worden uitgewisseld onder de AVG, leidt tot terughoudendheid in het uitwisselen van relevante

gegevens over de doelgroep tussen verschillende partijen. Zo komt het voor dat een woningcorporatie een gemeente niet langer informeert over huissuitzettingen, waarbij kinderen betrokken zijn die mogelijk in aanmerking komen voor gemeentelijke kindvoorzieningen.

Het taboe dat rust op armoede- en schuldenproblematiek blijft mede in stand door gebrek aan (landelijke) communicatie over dit onderwerp. Dit heeft ook zijn weerslag op het bereiken van de doelgroep, slechts 40% van de gemeenten heeft de - zelf gedefinieerde - doelgroep van kinderen in armoede volledig in beeld.⁴⁷ 60% van de kinderen in armoede heeft werkende ouders,⁴⁸ maar werken loont niet altijd.⁴⁹ Met name de groep werkende armen is grotendeels onzichtbaar voor gemeenten. Tegelijkertijd weten ze vaak zelf niet dat ze in aanmerking komen voor allerlei voorzieningen, waardoor ze niet zelfstandig om hulp vragen.

Voorts ontbreekt deskundigheid omtrent de aanpak van armoede- en schuldenproblematiek in de gemeentelijk georganiseerde (hulpverlenings)keten, terwijl 80% van alle vragen bij de sociale (wijk)teams en integrale intakes over financiën gaan.⁵⁰

- Welke maatregelen neemt de staat om een gedeelde landelijke visie omtrent de aanpak van structurele armoede te creëren teneinde het recht op bestaanszekerheid voor alle kinderen te garanderen?
- Hoe geeft de staat in het gedecentraliseerde stelsel invulling aan zijn verantwoordelijkheid voor de optimalisering van de effectiviteit van het armoede- en schuldenbeleid van gemeenten en het waarborgen van een toereikende levensstandaard voor alle kinderen, zoals is vastgelegd in artikel 27 IVRK?

⁴⁴ Algemene Rekenkamer. (2019). *Toeslagen Terugbetalen*. <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2019/06/13/toeslagen-terugbetalen>

⁴⁵ Kinderombudsman (2017). *Alle kinderen kansrijk. Het verbeteren van de ontwikkelingskansen van kinderen in armoede*. <https://www.dekinderombudsman.nl/publicaties>

⁴⁶ SER (2017). *Opgroeien zonder armoede*. <https://www.ser.nl/nl/publicaties/opgroeien-zonder-armoede>

⁴⁷ Bureau Bartels (2018). *Eerste evaluatie van de bestuurlijke afspraken tussen SZW en VNG over kinderen in armoede*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/11/21/eerste-evaluatie-bestuurlijke-afspraken-kinderen-in-armoede>

⁴⁸ SER (2017). *Opgroeien zonder armoede*. <https://www.ser.nl/nl/publicaties/opgroeien-zonder-armoede>

⁴⁹ SCP (2018). *Als werk weinig opbrengt: Werkende armen in vijf Europese landen en twintig Nederlandse gemeenten*. https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2018/Als_werk_weinig_opbrengt

⁵⁰ VNG, Divosa, NVVK en MOgroep (2016). *Naar een betere aanpak van schulden en armoede*. <https://vng.nl/files/vng/20160405-schuldhulp-pamflet.pdf>

ONDERWIJS

19.

ONDERWIJS-SYSTEEM ONVOLDOENDE INCLUSIEF VOOR KINDEREN MET EEN BEPERKING

Het VN-Kinderrechtencomité riep de Nederlandse regering in 2015 op om te zorgen voor voldoende plekken voor kinderen met een beperking in het regulier onderwijs en voor inclusief onderwijs. Hoewel Nederland in 2016 het VN-Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap ratificeerde, is van een stapsgewijze transformatie naar een inclusief onderwijssysteem nog geen sprake. Het aantal kinderen in het speciaal onderwijs is in 2018 zelfs weer terug op hetzelfde niveau als in 2014.⁵¹ Het systeem voldoet niet aan de internationale norm van inclusief onderwijs. Een concreet plan voor de verwezenlijking van inclusief onderwijs ontbreekt. Ook wordt er nog

niet gewerkt aan een wettelijke definitie van inclusief onderwijs en de doelen ervan.⁵² Ouders hebben vaak te maken met verschillende wetten en loketten om zorg en ondersteuning in onderwijstijd te organiseren, waardoor dit moeizaam verloopt. Naast onderwijswetgeving kunnen bijvoorbeeld Jeugdwet, Wet langdurige zorg, Zorgverzekeringswet van toepassing zijn. En voor een groot aantal kinderen is er überhaupt geen plek in het onderwijs. In 2017-2018 waren er in totaal 14.265 'thuiszitters', waarvan 5.576 kinderen een vrijstelling voor de leerplicht hebben op lichamelijke of psychische gronden en 4.515 leerlingen vallen onder 'absoluut verzuim'.⁵³ Hieronder vallen onder andere leerlingen met een psychische beperkingen, makkelijk lerenden (hoogbegaafden) of kinderen met ernstige meervoudige beperkingen. Voor hen wordt vaak noodgedwongen een leerplichtonthefing aangevraagd terwijl zij wel leren en ontwikkelmogelijkheden hebben.

⁵¹ Inspectie van het Onderwijs (2019). *De Staat van het Onderwijs 2019*. <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2019/04/10/rapport-de-staat-van-het-onderwijs-2019>.

⁵² Dit in strijd met aanbevelingen van het College voor de Rechten van de Mens, toezichthouder op het VN-Mensenrechtenverdrag Handicap.

⁵³ Kamerbrief (15-02-2019) *Stand van zaken thuiszitters*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2019/02/15/kamerbrief-stand-van-zaken-thuiszitters>

Welke maatregelen (met bijbehorende middelen) treft de staat om:

- ↳ invulling te geven aan de verplichtingen tot inclusief onderwijs van het VN-Kinderrechtenverdrag en het VN-Mensenrechtenverdrag Handicap?
- ↳ de afstemmingsproblemen en schotten tussen onderwijs, zorg en ondersteuning weg te halen?
- ↳ ervoor te zorgen dat kinderen met leer- en ontwikkelingsmogelijkheden niet vrijgesteld worden van de leerplicht, maar een passende plek in het onderwijs krijgen?

KANSENONGELIJKHEID EN SEGREGATIE IN HET ONDERWIJS

20

Niet alleen voor kinderen met een beperking is er sprake van kansenongelijkheid en segregatie in het onderwijs. Hoewel Nederland in internationaal perspectief gemiddeld scoort op het bieden van gelijke kansen aan leerlingen, zijn er op dit terrein ook zorgen.⁵⁴ Bij schooladviezen voor de overgang van primair naar vervolg onderwijs zijn de adviezen aan kinderen met een gelijke score in de eindtoets structureel verschillend voor leerlingen met hoger en lager opgeleide ouders. Bij laag opgeleide ouders gaat het ook vaak om kinderen met een niet-westerse achtergrond. Dit leidt tot ongelijke kansen.⁵⁵ Daarnaast werkt dit door in de verdere schoolloopbaan van leerlingen, in die zin dat kinderen van laag opgeleide ouders minder vaak de middelbare school afronden en minder hoge

niveaus bereiken dan hun medeleerlingen met hoger opgeleide ouders. Ook in deelname aan het vervolgonderwijs en op de arbeidsmarkt hebben zij minder kansen. Aandacht voor alle overgangen in het onderwijs is daarom van groot belang.^{56 57}

Ongelijke kansen worden ook versterkt door toenemende sociaaleconomische segregatie. De onderwijsinspectie signaleert dat groepen leerlingen elkaar hierdoor steeds minder tegenkomen.⁵⁸ Relatief hoge segregatie is er in het basisonderwijs door de structurele keuze van ouders voor scholen met leerlingen met eenzelfde achtergrond. Tussen gemeenten verschilt de mate van segregatie aanzienlijk. Scholen met bijzondere onderwijsconcepten en vrije schoolkeuze dragen sterk bij aan de daadwerkelijke segregatie omdat ze veelal een specifieke groep leerlingen (ouders) aantrekken.

- ↳ Hoe brengt de staat, als stelselverantwoordelijke, de kansenongelijkheid in het onderwijs op basis van sociaaleconomische, etnische en migratieachtergrond verder terug?

DE KWALITEIT VAN – VOORAL HET PRIMAIR – ONDERWIJS ONDER DRUK DOOR LERARENTEKORT

21

De prestaties in het primair en voortgezet onderwijs dalen gestaag.⁵⁹ Deze trend staat haaks op de ontwikkeling in andere landen. Daarnaast is er

sprake van een toenemend lerarentekort. Sommige scholen gaan bij gebrek aan voldoende leerkrachten over op een vierdaagse lesweek. Naar verwachting loopt het lerarentekort in 2022 op tot 4.100 voltijdbanen en in 2027 tot 11.000. Oorzaken zijn onder andere de status en het imago van het beroep, het gebrek aan loopbaanmogelijkheden, werkdruk en beloningsstructuren.⁶⁰ Leraren in het regulier onderwijs krijgen vaak niet de ondersteuning die zij nodig hebben om ieder kind in de klas de aandacht te kunnen geven die het nodig heeft. Het lerarentekort (vooral in het primair onderwijs) is een gevaar voor de continuïteit en kwaliteit van het onderwijs.⁶¹ Werkdruk zorgt volgens de Onderwijsinspectie voor een hoger aantal burn-out klachten dan in andere sectoren van de arbeidsmarkt.

De Onderwijsinspectie signaleert een wisselende kwaliteit van het didactisch handelen van leraren in het primair onderwijs. Gebrek aan structuur, onvoldoende actieve betrokkenheid van leerlingen en te weinig afstemming op verschillen tussen leerlingen zijn de oorzaak dat didactisch handelen van leraren, 'de kern van goed onderwijs' aldus de Onderwijsinspectie, slechts op 18% van de onderzochte scholen als goed wordt gewaardeerd.⁶² Achterstanden inlopen van nieuwkomersleerlingen⁶³ en op een passend niveau uitstromen naar het voortgezet onderwijs staat daardoor dikwijls onder druk.

- ↳ Welke maatregelen neemt de staat om het lerarentekort aan te pakken en daarmee voldoende opgeleide leerkrachten en voldoende kwalitatief onderwijs te verzekeren?

⁵⁴ Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) (2016 en 2018). *Education at a Glance*. https://read.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2018_eag-2018-en#page1

⁵⁵ Inspectie van het Onderwijs (2019:53). *De Staat van het Onderwijs 2019*. <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2019/04/10/rapport-de-staat-van-het-onderwijs-2019>

⁵⁶ Idem voetnoot 55. Pagina 32.

⁵⁷ VO-Raad nieuwsbericht. (12-09-2018). <https://www.vo-raad.nl/nieuws/oeso-kansengelijkheid-en-meer-in-internationaal-perspectief>

⁵⁸ Idem voetnoot 55. Pagina 6.

⁵⁹ Idem voetnoot 55. Pagina's 19-20.

⁶⁰ Volgens het Centraal Planbureau (CPB) daalt het percentage van onze welvaart dat naar onderwijs gaat gestaag, van 5,2% in 2016 naar 5,0% in 2019

⁶¹ idem voetnoot 55.

⁶² Idem voetnoot 55.

⁶³ Nieuwkomers zijn kinderen die korter dan een jaar in Nederland wonen en de Nederlandse taal nog moeten leren.

SPECIALE BESCHERMINGS-MAATREGELEN

22.

ONLINE SEKSUEEL MISBRUIK VAN KINDEREN BLIJFT TOENEMEN

Stabiele netwerken, hoge bandbreedtes en lage kosten dragen eraan bij dat Nederland in de top drie van landen staat van websitehosting van afbeeldingen van seksueel misbruik van kinderen. Het aantal meldingen van online seksueel misbruik van kinderen bij de politie steeg van ongeveer 3.000 meldingen in 2014 naar bijna 18.000 in 2017. Het aantal kinderpornorechercheurs is echter niet meegestegen. De staat investeert wel stevig in de aanpak van online seksueel misbruik van kinderen⁶⁴, maar de maatregelen om de vraagzijde (downloaders/klanten) aan te pakken blijven achter. Het aanbod van digitale afbeeldingen van seksueel misbruik van kinderen is verschoven van professionele websites naar sites met

amateurbeelden die gebruikers zelf uploaden. Dat vergroot het risico dat beelden van minderjarigen (met name tieners) vertoond worden, die bovendien nauwelijks meer online zijn te verwijderen. Met jarenlange gevolgen voor betrokkenen.

Welke maatregelen neemt de staat om:

- de grote toename van digitaal beeldmateriaal van seksueel misbruik van kinderen op Nederlandse servers tegen te gaan en minderjarigen te beschermen?
- het aantal pornosites terug te dringen dat werkt met amateurbeelden zodat het risico van seksueel misbruik van minderjarigen afneemt?
- meldingen van online seksueel misbruik van kinderen adequaat op te volgen en de achterstanden van de afgelopen jaren door capaciteitstekort bij de politie alsnog in te lopen?
- slachtoffers van online seksueel misbruik van kinderen, die psychische en fysieke gevolgen ondervinden, bij te staan?

⁶⁴ Rijksoverheid. (2018). *Veiligheidsagenda 2019-2022*. <https://www.regioburgemeesters.nl/thema/sturing-op-politie/landelijke-beleidsdoelstellingen/veiligheidsagenda-2019-2022/>

ONVOLDOENDE MAATREGELEN OM MENSENHANDEL TERUG TE DRINGEN

23.

Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid voor de zorg en opvang van slachtoffers van mensenhandel en de bevoegdheden om daders aan te pakken. Bij 95% van de gemeenten ontbreekt daarvoor echter specifiek beleid⁶⁵ (zie ook issue 3). Het aantal door het Openbaar Ministerie behandelde mensenhandelzaken is sinds 2012 met 55% gedaald tot 141 in 2017 terwijl het aantal slachtoffers, waaronder 1.200 minderjarigen, naar schatting gelijk is gebleven.

Nederland heeft ambities ten aanzien van de aanpak van mensenhandel zoals blijkt uit beleidsdoelstellingen 2019-2022 van het Rijk, met onder meer training en middelen voor de politie en een nieuw programma 'Samen tegen mensenhandel'.⁶⁶ Dit programma omvat alle vormen van mensenhandel en adresseert preventie, de strafrechtelijke aanpak en de bescherming van slachtoffers. "Samen" staat voor interdepartementaal, maar vooral ook samen met partners als gemeenten, het Openbaar Ministerie, de politie, de Inspectie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Koninklijke Marechaussee, de Immigratie en Naturalisatie Dienst, opvang- en zorginstellingen, jeugdhulpverlening, scholen, ngo's, private partijen en internationale partners.

Op een aantal punten ontbreken echter concrete, meetbare doelen en financiële onderbouwing van nieuwe initiatieven. Ook ontbreken actiepunten op criminele uitbuiting van minderjarige slachtoffers van loverboys, interventies gericht op de digitale handelswijze van mensenhandelaren en maatregelen om klanten die betaalde seks met minderjarigen hebben aan te pakken.

⁶⁵ Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen. (2017). *Tiende rapportage mensenhandel. Rapport Nationaal Rapporteur Mensenhandel*. <https://www.nationaalrapporteur.nl/Publicaties/Tiende-Rapportage-Mensenhandel/tiende-rapportage-mensenhandel.aspx>

⁶⁶ Rijksoverheid. (2018). *Programmastart Interbestuurlijk Programma (IBP)*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/02/14/programmastart-interbestuurlijk-programma-ibp>. Zie punt 5.11; en Rijksoverheid. (2018). *Veiligheidsagenda 2019-2022*. <https://www.regioburgemeesters.nl/thema/sturing-op-politie/landelijke-beleidsdoelstellingen/veiligheidsagenda-2019-2022/>.

Hoe zorgt de staat ervoor dat:

- in alle gemeenten landelijk dekkend beleid is ontwikkeld omtrent ketensamenwerking, preventie, signalering, opvang en rehabilitatie van slachtoffers van seksuele uitbuiting?
- het programma 'Samen tegen mensenhandel' geconcretiseerd wordt in een uitvoerbaar plan van aanpak, inclusief indicatoren, meetbare doelen en financiële onderbouwing?
- het aantal minderjarige slachtoffers van mensenhandel geregistreerd wordt en informatie over het effect van maatregelen om kinderen te beschermen gemonitord wordt?

24.

BIJSTAND VAN ADVOCaat IN ALLE FASEN VAN DE STRAFRECHTELIJKE PROCEDURE ONTBREEKT

Niet alle kinderen die verhoord worden door de politie hebben toegang tot een advocaat. Zo hebben bij een groep kinderen die betrokken is bij een diefstal, degenen die worden aangehouden en meegaan naar het politiebureau recht op een advocaat. De kinderen die naar huis mogen en pas later worden uitgenodigd voor het verhoor hebben geen recht op een kosteloze advocaat. De regering is niet voornemens om dat te veranderen. In het licht van het VN-Kinderrechtenverdrag in samenhang met de EU-richtlijn (2016/800) en de richtlijn van de Raad van Europa over *Childfriendly Justice*, hebben kinderen recht op kosteloze bijstand van een advocaat voor het uitoefenen van hun recht op een verdediging.

- Hoe waarborgt de staat de daadwerkelijke uitoefening van het recht op (kosteloze) rechtsbijstand van kinderen in alle fasen van het strafproces?

KIND VERBLIJFT NOG TE VAAK IN POLITIECEL

25

Er is sinds de *Concluding Observations* uit 2015 meer bewustwording rondom kinderen in de (politie)cel, maar dit krijgt onvoldoende uitvoering in de praktijk. Er is teveel sprake van willekeur. Justitiële ketenpartners worden het niet eens over wat er nodig is voor een kindgerichte aanpak bij de aanhouding en in verzekeringstelling. Gevolg is dat kinderen nog steeds te vaak en teveel tijd in een politiecel doorbrengen waar nauwelijks rekening wordt gehouden met hun leeftijd en kwetsbaarheid. Belangrijk is dat de politie en het Openbaar Ministerie ook voor de eerste fase van het strafproces kindgericht beleid ontwikkelen. Doel is dat in zaken van minderjarige verdachten het belang van het kind en mogelijke alternatieven voor opsluiting goed overwogen worden, zodat strafrechtelijke vervolging en opsluiting van kinderen in een politiecel daadwerkelijk alleen als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke passende duur kan worden toegepast.

Er moet specifiek gekeken worden naar wat minderjarigen tijdens aanhouding en in verzekeringstelling nodig hebben. De politiebureaus en cellencomplexen zijn hierop momenteel niet toegerust en zodanig ingericht dat minderjarigen en volwassenen door elkaar zitten en niet gescheiden kunnen worden. De monitoring vanuit de Inspectie Justitie en Veiligheid lijkt onvoldoende. De minister is geadviseerd om een centrale plek te creëren, zoals een specifiek politiebureau voor jeugdige verdachten, waar alle expertise over jeugd aanwezig is, in een kindgerichte omgeving en waar ruimte is voor (forensisch) multidisciplinair overleg.⁶⁷

Goed nieuws is dat het aantal minderjarigen dat in een justitiële jeugdinrichting verblijft in vijf jaar tijd is gehalveerd. Het blijft echter een grote zorg dat 80% van de kinderen in justitiële jeugdinrichtingen daar in voorlopige hechtenis verblijft en nog niet is veroordeeld. Opsluiting dient een uiterste maatregel te zijn en zo kort mogelijk te duren. Hoewel in nieuwe wetgeving de bepalingen over voorlopige hechtenis mogelijk worden gewijzigd, blijft het de vraag of het gebruik van voorarrest daarmee teruggedrongen wordt, dan wel slechts de termijn wordt verkort. Problematisch van voorlopige hechtenis is verder dat er een prejudiciërende werking van uitgaat, zo wordt ook gesignaleerd in onderzoek van de Universiteit Leiden.⁶⁸

- Hoe verzekert de staat dat verblijf in voorlopige hechtenis van minderjarige verdachten zo veel mogelijk wordt voorkomen dan wel verkort?
- Hoe realiseert de staat een passende leeftijd-adequate aanpak voor minderjarige verdachten en voldoende alternatieven voor vrijheidsbeneming?
- Hoe zorgt de staat ervoor dat eventuele vrijheidsbeneming kindgericht en op kinderrechtenconforme manier plaatsvindt?

TE RUIE TOEPASSING VRIJHEIDSBENEMING EN VRIJHEIDSBEPERKING BINNEN DE JEUGDZORG

26

In 2017 verbleven 2.710 kinderen in een gesloten jeugdhulpinstelling (inclusief GGZ).⁶⁹ Niet voldoende duidelijk is of de plaatsing in alle zaken noodzakelijk is. 24% van de kinderen met een machtiging gesloten jeugdhulp is vrijwillig geplaatst, wat betekent dat er geen kinderbeschermingsmaatregel zoals een ondertoezichtstelling is uitgesproken. Wel is de plaatsing door de rechter getoetst.⁷⁰

⁶⁷ Vereniging van Nederlandse Jeugdrechtsadvocaten en Defence for Children. (2017).

De aanhouding en in verzekeringstelling van minderjarige en jongvolwassen verdachten (Internationaal wettelijk kader. Een kindgerichte aanpak en alternatieven voor de politiecel. https://www.defenceforchildren.nl/media/2653/20171001_dc_folder-aanhouding-jonge-verdachten_a5-web.pdf

⁶⁸ Van den Brink, Y.N. (2018) *Doctoral Thesis Voorlopige hechtenis in het Nederlandse jeugdstrafrecht: wet en praktijk in het licht van internationale en Europese kinder- en mensenrechten.* https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/58743?_ga=2.4196020.680467513.1552384100-1650175049.1539252338

⁶⁹ UNICEF Nederland en Defence for Children (2018). *Jaarbericht Kinderrechten 2018.* https://www.kinderrechten.nl/assets/2018/06/DFC-18-Jaarbericht_TOTAAL_WT_LR.pdf

⁷⁰ Jeugdzorg Nederland (2019). *Rapportage JeugdzorgPlus. Plaatsings- en uitstroomgegevens 2018* <https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2019/03/JeugdzorgPlus-2018-002.pdf>

Daarbij is een groeiende zorg over de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen (kamerplaatsing, separaties, beperken telefoon, internet bezoek, kamercontroles) in de jeugdhulpinstellingen, met name in de gesloten jeugdhulp en GGZ-instellingen.⁷¹

Ook in open jeugdhulpinstellingen, waar een wettelijke grond ontbreekt, worden vrijheidsbeperkende maatregelen ingezet. De sector is zich bewust dat vrijheidsbeperking en separaties uitsluitend als *ultimum remedium* en zo kort mogelijk ingezet mogen worden (bijvoorbeeld ter bescherming van een jeugdige met acute, zeer suïcidale neigingen). In de praktijk blijkt dat niet wordt bijgehouden hoe vaak deze maatregelen worden ingezet en dat de regels per instelling sterk kunnen verschillen.

Welke maatregelen treft de staat om:

- het aantal kinderen in gesloten instelling terug te dringen?
- toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen binnen de jeugdzorg te monitoren en tot een minimum te beperken?

Welke data zijn beschikbaar over:

- het aantal en context van vrijheidsbeperkende maatregelen, inclusief separaties in de gesloten jeugdhulpinstellingen?
- de toepassing en context van vrijheidsbeperkingen in open jeugdhulpinstellingen?

ASIELZOEKERSCENTRA NIET KINDVRIENDELIJK GENOEG

27

Uit gezamenlijk onderzoek⁷² van de Werkgroep Kind in azc en het Centraal Opvangorgaan Asielzoekers (een zelfstandig bestuursorgaan, COA)

kwamen onder andere de volgende zorgpunten voor de leefomstandigheden van de 7.000 asielzoekerskinderen in gezinnen naar voren:

- De toegang tot de geestelijke gezondheidszorg verschilt per locatie, terwijl op alle locaties kinderen zitten met heftige ervaringen⁷³
- Het gebrek aan privacy bij langdurig delen van woonruimte zet gezinsrelaties onder druk;
- 99% van de kinderen in azc's gaat naar school en ongeveer 8 op de 10 ouders en kinderen geeft aan tevreden te zijn over het onderwijs. Tegelijkertijd zijn er signalen dat dit percentage is gedaald sinds de publicatie van het rapport. Mogelijke oorzaken zijn het openen en sluiten van azc's, gebrekkige afstemming hierover tussen COA en schoolbesturen en het niet-tijdig-regelen van vervoer van kinderen naar scholen. Ook zijn aanbevelingen van de Onderwijsraad omtrent het onderwijs aan kinderen in azc's nog niet opgevolgd en is de doorstroom naar regulier onderwijs niet altijd goed;⁷⁴
- Activiteitsaanbod in azc's sluit niet aan op de behoeften van kinderen;
- Fluctuaties in aantallen asielzoekers leiden tot opening en sluiting van azc's en verschillende stappen in de asielpcedure vinden op verschillende locaties plaats, dat leidt tot onnodig verhuizingen: minimaal één keer per jaar. Sommige kinderen moeten vijf of zes keer verhuizen tijdens hun verblijfsprocedure. Dat veroorzaakt onzekerheid en instabiliteit met schadelijke effecten op de ontwikkeling van kinderen;
- Op gezinslocaties voor uitgeprocedeerde gezinnen zijn al deze knelpunten nog intenser. 1 op de 3 kinderen voelt zich daar onveilig.

De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid heeft aangegeven dat het COA veel zorgpunten zal oppakken, in 2019 informeert hij de Tweede Kamer daar verder over.⁷⁵

⁷¹ Berger, M., Huls, E., De Groot, J., (2019) *Uithuisgeplaatst. En dan?* Een onderzoek naar de toepassing van Vrijheidsbeperkende maatregelen in zorginstellingen voor kinderen. Defence for Children. <https://defenceforchildren.nl/media/3544/uithuisgeplaatst-en-dan-webversie.pdf>

⁷² Avance, COA, Werkgroep Kind in azc. (2018). *Leefomstandigheden van kinderen in asielzoekerscentra en gezinslocaties.* www.kind-in-azc.nl/wp-content/uploads/2018/06/1-en-2_online-002.pdf en zie en Manifest van Kind in azc (2018) Dit moet beter! www.kind-in-azc.nl/wp-content/uploads/2018/06/Manifest-A4.pdf

⁷³ Dat kan zich uiten in buikpijn, slapeloosheid, bedplassen, agressief of juist apathisch gedrag

⁷⁴ Onderwijsraad. (2017). *Vluchtelingen en onderwijs. Naar een efficiëntere organisatie, betere toegankelijkheid en hogere kwaliteit.* <https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/2017/vluchtelingen-en-onderwijs-naar-een-efficiëntere-organisatie-betere-toegankelijkheid-en-hogere-kwaliteit/item7508>

- Is de staat voornemens om de leefomstandigheden van kinderen in azc's te verbeteren en bereid de aanbevelingen uit het onderzoek naar leefomstandigheden van kinderen in azc's en gezinslocaties, om te zetten in maatregelen met de benodigde langdurige financiering?
- Hoe wordt de toegankelijkheid tot goed onderwijs, GGZ en specialistische jeugdhulp voor alle kinderen in azc's gegarandeerd en op welke wijze worden de continuïteit en toegankelijkheid gewaarborgd bij het sluiten en heropenen van azc's?

KINDEREN KOMEN NOG STEEDS IN VREEMDELINGEN-DESENTIE

28.

Hoewel de Nederlandse overheid stelt dat detentie van vreemdelingenkinderen alleen wordt gebruikt als *ultimum remedium* heeft deze bewering nuancering.⁷⁵ In 2017 werden zeventig gezinnen met in totaal 130 kinderen in de gesloten gezinsvoorziening, de facto een detentiecentrum, geplaatst.⁷⁷ 40 gezinnen met in totaal 80 kinderen zijn daadwerkelijk uitgezet naar hun land van herkomst. De overige 30 gezinnen met in totaal 50 kinderen werden weer vrijgelaten. Gezinnen die weer in vrijheid worden gesteld, kunnen niet altijd terugkeren naar de locatie waar zij voor de detentie

verbleven. Dit betekent dat de kinderen met een extra verhuizing worden geconfronteerd. Speciale ambtenaren zijn bevoegd om deze maatregel op te leggen, zonder dat deze vrijheidsberoving getoetst hoeft te worden door een rechter. Het oppakken van gezinnen die worden uitgezet, gebeurt vaak in alle vroegte van de dag en door een groep geüniformeerde mensen, dit is voor kinderen zeer stressvol.⁷⁸

Daarnaast werden in 2017 50 alleenstaande kinderen gedetineerd (bij de grens of bij uitzetting).⁷⁹ Uit de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van 22 februari 2019 blijkt dat in 2018 de gemiddelde verblijfsduur in detentie van alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) 21 dagen was.⁸⁰ En dat terwijl kinderen (en amv's) en gezinnen niet langer dan twee weken in detentie mogen blijven.

Naast het detentiecentrum in Zeist zijn er in Nederland ook gezinslocaties, waarin gezinnen worden geplaatst van wie de aanvraag voor een verblijfsvergunning is afgewezen. Dit zijn vrijheidsbeperkende locaties. Op 1 januari 2018 verbleven er 990 kinderen. Het gezin mag zich niet buiten de gemeentegrenzen begeven en de ouders hebben vijf keer per week een meldplicht. Daarnaast hebben kinderen hier een angst dat zij ieder moment opgepakt kunnen worden om te worden uitgezet.⁸¹ De gemiddelde verblijfsduur in gezinslocaties steeg van 560 dagen in 2015 naar 634 dagen in 2017.⁸²

⁷⁵ Tweede Kamer der Staten-Generaal. *Vergaderjaar 2017–2018. Verslag van een Algemeen Overleg, 13 juni 2018.* <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-19637-2401.pdf>

⁷⁶ Kinderrechtencollectief. (2015). *Update van de vierde NGO-rapportage ten behoeve van de zitting van de Nederlandse regering bij het VN-Kinderrechtencomité op 27 mei 2015.* <https://www.kinderrechten.nl/assets/2016/11/448.pdf>

⁷⁷ UNICEF Nederland en Defence for Children (2018:8). *Jaarbericht Kinderrechten 2018.* https://www.kinderrechten.nl/assets/2018/06/DFC-18-Jaarbericht_TOTAAL_WT_LR.pdf
Gemiddeld verbleven zij drie dagen in grensdetentie (bij binnenkomst) en negen dagen in vreemdelingenbewaring (bij uitzetting)

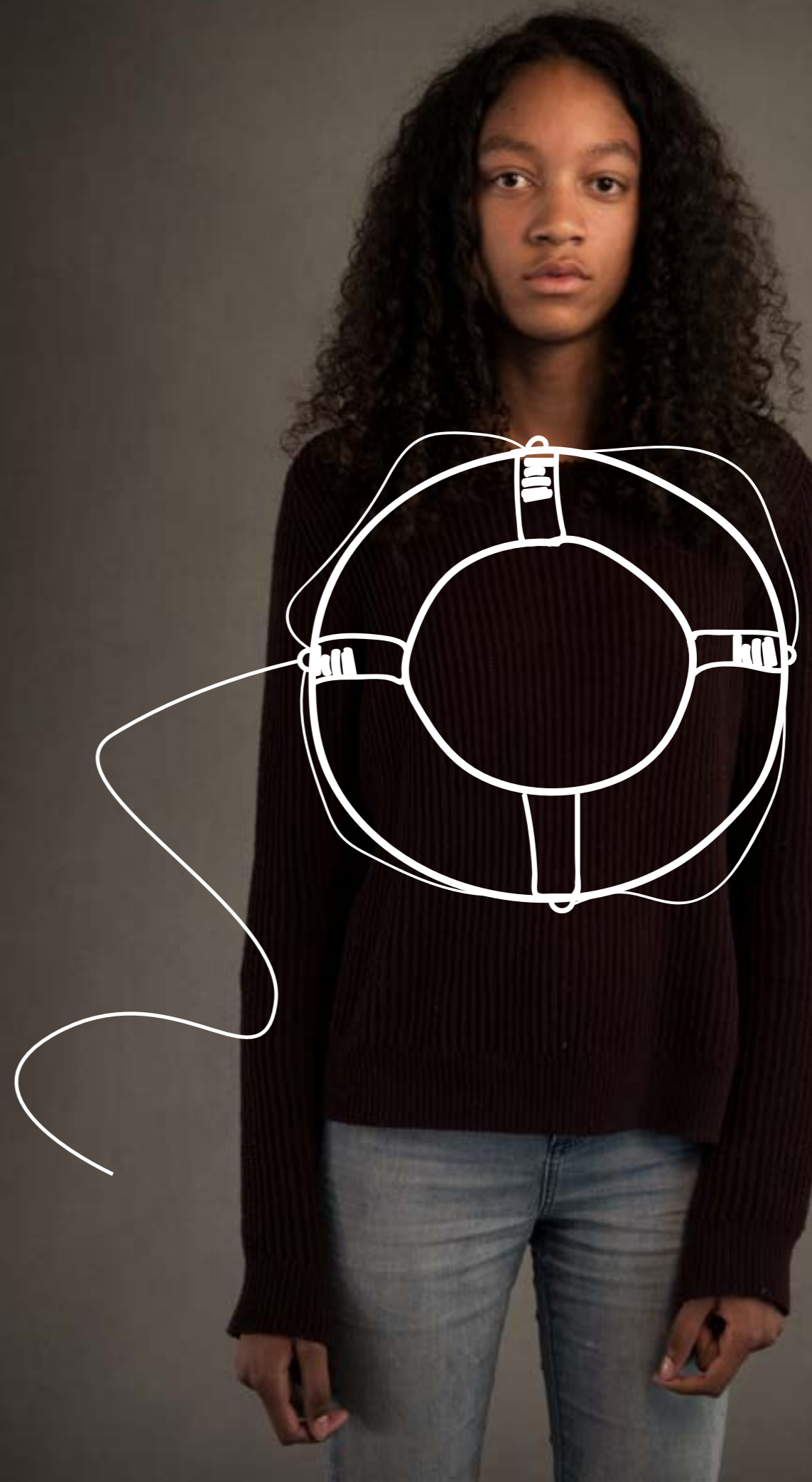
⁷⁸ Avance, Werkgroep Kind in azc en Centraal Orgaan opvang asielzoekers (2018). *Leefomstandigheden van kinderen in asielzoekerscentra en gezinslocaties.* www.kind-in-azc.nl/wp-content/uploads/2018/06/1-en-2_online-002.pdf

⁷⁹ UNICEF Nederland en Defence for Children (2018:8). *Jaarbericht Kinderrechten 2018.* https://www.kinderrechten.nl/assets/2018/06/DFC-18-Jaarbericht_TOTAAL_WT_LR.pdf

⁸⁰ Brief staatssecretaris J&V aan de Tweede Kamer, 22 februari 2019. https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2019Z03721&did=2019D07929

⁸¹ Idem voetnoot 78.

⁸² Idem voetnoot 79.

Hoe garandeert de staat dat:

- ↳ kinderen niet op grond van hun migratiestatus gedetineerd worden?
- ↳ kinderen slechts als ultimum remedium in vreemdelingendetentie worden geplaatst?
- ↳ In welke alternatieven voor vreemdelingendetentie investeert de staat?

WAARBORGEN VAN GOEDE OPVANG EN ONTWIKKELING VAN ALLEENSTAANDE MINDERJARIGE VREEMDELINGEN ONDER DRUK

29.

De afschaffing van de AMV-vergunning in 2013, bedoeld om sneller duidelijkheid voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) te creëren, heeft de situatie niet verbeterd. In de praktijk komt het er op neer dat wanneer er in het land van herkomst geen familie, voogd of andere adequate zorg beschikbaar is, deze kinderen niet kunnen worden uitgezet. Ze blijven dan in Nederland tot ze 18 zijn. Niets garandeert dat in de periode tot 18 jaar gekeken wordt naar het belang en de ontwikkeling van het individuele kind. Amv's kunnen wel een vergunning krijgen op basis van het buitenschuldbeleid maar de voorwaarden van deze vergunning zijn echter zo strikt dat vrijwel geen enkel kind ervoor in aanmerking komt.⁸³ Daarnaast worden kinderen die 15 jaar of ouder zijn ten tijde van indienen van de eerste asielaanvraag uitgesloten van dit buitenschuldbeleid.

Hoewel er door de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid al in 2013 is erkend dat duurzame oplossingen voor amv's snel moeten worden geïdentificeerd, is er in de praktijk geen beleidswijziging geweest om dit te bewerkstelligen. Het herijkte amv-beleid is sinds de wijziging van 2013 ook niet geëvalueerd.

Eind 2018 kondigde de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid een verbeteringsplan aan op de kwaliteit van de opvang en begeleiding, om ervoor te zorgen dat amv's zich optimaal kunnen ontwikkelen en na hun 18e jaar zelfstandig verder kunnen.⁸⁴ Op dit moment worden, wat betreft amv's zonder vergunning, kinderen jonger dan 14 jaar opgevangen door voogdijinstelling Nidos en kinderen ouder dan 14 jaar door het Centraal Opvangorgaan Asielzoekers (een zelfstandig bestuursorgaan, COA).⁸⁵ De omstandigheden in de verschillende opvang zijn anders, onder andere de aantallen. Bij Nidos worden er 4-10 minderjarigen en bij COA 16-20 minderjarigen in een opvang geplaatst waarbij er bij de COA opvang vaak ook sprake is van meerdere units naast elkaar waardoor er een 'indruk van grootschaligheid' wordt gewekt. In afwachting van hun behandeling van de aanvraag (dat kan oplopen tot 1,5 jaar⁸⁶) verblijven gemiddeld 400 amv's op grootschalige procesopvanglocaties. Per locatie kunnen daar meer dan 50 amv's verblijven.⁸⁷

Welke maatregelen heeft de staat genomen om:

- ↳ snel en zorgvuldig aan amv's uitsluitel over hun toekomst te bieden? En worden de maatregelen gemonitord en zo ja: hoe?
- ↳ gedurende de gehele procedure kleinschalige opvang of pleegzorg aan amv's te bieden en de eventuele opvang op andere locaties kort en kleinschalig te maken?

⁸³ UNICEF Nederland en Defence for Children (2018). *Jaarbericht Kinderrechten 2018*. https://www.kinderrechten.nl/assets/2018/06/DFC-18-Jaarbericht_TOTAAL_WT_LR.pdf

⁸⁴ Kamerstukken II, 'Brief regering; Drie onderzoeken over alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) - Alleenstaande minderjarige asielzoekers', 2018-2019, nr. 27 062, te raadplegen via: <https://www.parlementairemonitor.nl/9353000/1/j9vvi5epmj1ey0/vkutg1e9hdzu>.

⁸⁵ Nidos is verantwoordelijk voor de opvang en begeleiding van minderjarigen mét vergunning; kinderen tot 13 jaar worden opgevangen in pleeggezinnen en vanaf 13 jaar in kleine wooneenheden.

⁸⁶ VluchtelingenWerk. (18-04-2019) *Wachttijden asielprocedure bij IND pas in 2021 opgelost*. <https://www.vluchtelingenwerk.nl/nieuws/wachttijden-asielprocedure-bij-ind-pas-2021-opgelost>

⁸⁷ Vanwege capaciteitsproblemen bij de IND en de daardoor olopende wachttijden verblijven amv's steeds langer op grootschalige opvanglocaties (POL AMV). Zie o.a. ook: ABDTOPConsult. (2018: 29) *Evaluatie Nieuw Opvangmodel alleenstaande minderjarige vreemdelingen*. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/12/20/tk-bijlage-evaluatie-nieuw-opvangmodel-amv>

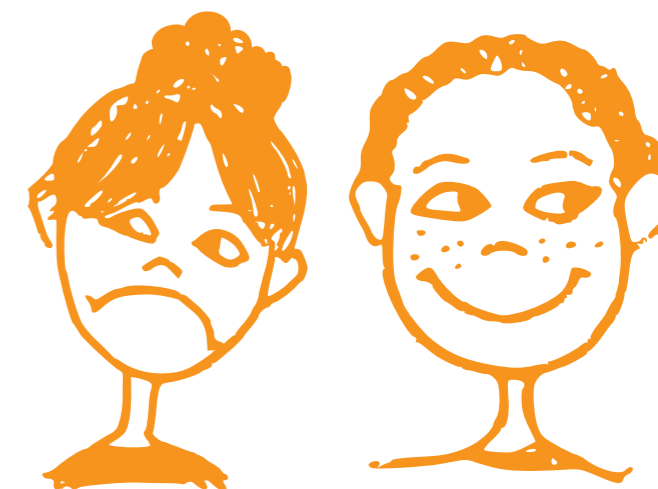
MEER VERDWIJNINGEN VAN ALLEENSTAANDE MINDERJARIGE VREEMDELINGEN

30.

Het aantal amv's dat verdwijnt uit de opvang met onbekende bestemming (MOB) stijgt ieder jaar fors; in 2017 waren er 360 verdwijningen. In 2017 liepen 10 alleenstaande kinderen weg uit de Beschermd Opleedingsinstelling en 350 kinderen vertrokken uit andere vormen van COA-opvang.⁸⁸ Het dagblad NRC⁸⁹ berichtte dat de afgelopen 4,5 jaar ruim 1.600 asielkinderen zijn weggelopen uit opvanglocaties.⁸⁹

Deze kinderen moeten overleven in de illegaliteit en zijn zeer kwetsbaar om in een uitbuitingssituatie terecht te komen. Amv's verdwijnen meestal vlak voordat ze 18 jaar worden en ze de bescherming van minderjarigheid dreigen te verliezen. Op een MOB wordt weinig opvolging gegeven, in tegenstelling tot een Nederlands kind dat 'met onbekende bestemming' verdwijnt. In Nederland en in Europa ontbreekt betrokkenheid over en regie bij het terugvinden van deze minderjarigen. We weten niet of ze veilig zijn.

- ↳ Welke maatregelen treft de staat om verdwijningen van alleenstaande minderjarige vreemdelingen te voorkomen en hen bij verdwijning op te sporen en hun veiligheid te waarborgen?

⁸⁸ UNICEF Nederland en Defence for Children. (2018). *Jaarbericht Kinderrechten 2018*. <https://www.kinderrechten.nl/jaarbericht/jaarbericht-2018/>

⁸⁹ NRC. (02-06-2019). *1.600 asielkinderen verdwenen uit de opvang*. <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/06/02/1600-asielkinderen-verdwenen-uit-de-opvang-a3962369>

LIJST MET ONDERTEKENAARS

- Actief Ouderschap
- Advies Onderwijs Recht
- Amnesty International
- Augeo Foundation
- Beroepsorganisatie Kindbehartiger
- Better Care Network Netherlands
- Blijf Groep
- Branchevereniging Federatie Opvang
- Centrum tegen Kinderhandel en Mensenhandel (CKM)
- Curriculum.nu
- Defence for Children
- Diaconie Arnhem
- Edukans
- Fier. Landelijk expertise- en behandelcentrum op het terrein van geweld in afhankelijkheidsrelaties
- Hagg & Van Koetsveld Advocaten
- Het Vergeten Kind
- Horizon Jeugdzorg en Onderwijs
- Ieder(in)
- Ingrado
- International Child Support (ICS)
- International Federation of Medical Students' Associations NL (IFMSA-NL)
- Internationale Organisatie voor Migratie (IOM)
- Interstedelijk Studenten Overleg (ISO)
- Jeugdeducatiefonds
- Jeugdfonds sport & cultuur
- JOB (Jongerenorganisatie Beroepsonderwijs)
- Johannes Wier Stichting
- Jonge Klimaatbeweging
- Kennis- en kundecentrum SW&TP Hogeschool Leiden
- Kerk in Actie
- Kind in azc
- Kind met Recht
- Kinderpostzegels
- Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS)
- Leergeld Nederland
- Liliane Fonds
- Marjon Donkers Coaching & Advies
- Missing Chapter Foundation
- Nationaal Fonds Kinderhulp
- Nationale Jeugdraad
- Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ)
- Nederlands Centrum Onderwijs en Jeugdzorg (NCOJ)
- Nederlands Instituut voor Onderwijs en Opvoedingszaken (NIVOZ)

- Nederlands Jeugdinstituut (NJI)
- Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)
- Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind (NSGK)
- Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde (NVK)
- Nidos
- Plan Nederland
- Platform ruimte voor de jeugd
- Red een Kind
- Rutu Foundation
- Sam& samenwerkingsverband tussen Leergeld Nederland, Jeugdfonds Sport en Cultuur, Stichting Jarige Job en Nationaal Fonds Kinderhulp
- Save the Children
- SOS Kinderdorpen
- Spirit
- Sterk Huis
- Stichting Alexander
- Stichting Armoedefonds
- Stichting De Katrol: leer- en gezinsondersteuning aan huis
- Stichting De Tussenvoorziening
- Stichting INLIA - Internationaal Netwerk van Lokale Initiatieven met Asielzoekers
- Stichting Kenniscentrum voor Makkelijk Lerenden
- Stichting Kind & Ziekenhuis
- Stichting Kinderen-Ouders-Grootouders
- Stichting Landelijk Ongedocumenteerden Steunpunt (LOS)
- Stichting Ocan
- Stichting STUK. Jongeren tegen geweld in opvoeding en relaties
- Stichting Young in Prison
- Stil Utrecht
- Stop Kinderarbeid Coalitie p/a Arisa
- Terre des Hommes
- The Quill Foundation
- Trimbos-instituut
- UNICEF Nederland
- Van der Woude De Graaf Advocaten
- Van Montfoort
- Vereniging van Nederlandse jeugdrechtsadvocaten
- Voedselbanken Nederland

Kinderrechten in Nederland

Inbreng op de List of Issues voor het VN-Kinderrechtencomité, opgesteld door het Kinderrechtencollectief

Copyright © 2019
Kinderrechtencollectief

De kinderen op de foto's zijn niet de kinderen waar in de tekst over wordt geschreven.

Ontwerp: Sazza

Contactgegevens:
Het Kinderrechtencollectief
p/a Defence for Children
Hooglandse Kerkgracht 17G
2312 HS Leiden
Nederland
071 – 516 09 80
info@kinderrechten.nl
www.kinderrechten.nl

KinderrechtenCollectief